

SAMOSANACIJE

SUZANA MATIĆ

SADRŽAJ

Tirando i apoyando	2
Kako sam te pobijedila	4
Izlazak iz ormara	6
Koliko sam puta okidala s boka	9
Mizanscen	12
Phantom of the Opera	14
Didaskalije Marlonu Brandu	16
Sex, laži i video a.k.a. Mirisi, zlato i tamjan (u pale blue ray tehnologiji)	18
Grijeha preko pogače	20
Jednog davnog jutra kad je Alisa odrasla...	22
NEMOJ!	24
Ubojica	27
Ono što smo dali ljubavi	29
Ubaci uljeza u pismo	31
Meni treba	32
Pismo u aktu	33
Što kako?	34
Perzeidi (ili... lamentiranja oko Kumove slame u vremenima suza svetog Lovre)	36

Zihranje	38
Krici i šaputanja	40
Kad snovi uđu u cul-de-sac	42
Žuto popločenje	44
Titlovanje sanjača	46
Jezik... papala maca	48
Svoja	49
Očajnički tražeći Suzanu... (u instrumentalu)	50
Berači	52
Korištenje šumske ceste na vlastitu odgovornost	53
Zen i umjetnost održavanja automobila	54
O Volvima i ribama	55
Ova vožnja je moja	58
Kraj svijeta u najavi	60
Kraj svijeta u realizaciji (Portugal)	62
Jutro s nebom u heksametru	64
Kada se ne osvrće Orfej	66
Volim kroz trepavice	67
Zrcaljenje dlanova	69
When three wishes strike back	70

Kada treća želja uzvрати udarac – part II	71
Pesica koju nemam	73
Redactor's cut	75
Mimosmjerno ups and downs	77
QGD	79
Cabaret... na brani	81
Poremećena	83
Girls' talk	86
Oko Oscara i orezivanja	89
Ogledalo – oladelgO	90
Ogledalo kada ga Alisa ne magli dahom	92
Mušičarenje pod mostovima i u koritima El Dorada	93
Kad mi prođe put ispod bijele mačke	95
Bez halja i dragulja	96
Priča za odrasle (što je tu je)	98
Dosta cvrkuta i pejzaža (arhitektura, elem...)	100
Biranje juga a.k.a. promjene I, II i III	102
Ideološki protivnik a.k.a. todo e dulce	104
Marcipan	106
Oscare, trebam Vas. Opet!	107
Kako nije propao rokenrol	

(u podnaslovu – lake note)	110
Neodgovorna	112
Pakiranja i zablude <i>...rupci i marama</i>	113
Ukorijenjenost (I i II)	115
Kad je lito opozareno bez dijakritike	118
Što će donijeti jesen (Tessa K.)	120
Jesen se ubija pogotkom u sridu	122
Djelić koji nedostaje	123
Stockholmski sindrom ili Izdaja vs. Izdavaštvo (nešto kao izlazak iz ladice)	126
Kad mi se ne omakne čudo	127
Kamen, škare, papir	130
O autorici	134
Impresum	135

*Bilo je to zato što nisam znala odgovoriti na pitanje koje su mi postavljali, a htjela sam,
zato što bih o tome tko sam rekla previše, pa bih uvijek trebala reći još malo,
zato što sam se trudila prejako, nakon što se predugo ne bih trudila uopće,
zato što ne vjerujem da se osjećaji mogu imenovati,
zato što ne razumijem uputu kako pravilno hodati, dok je bolno ne istetoviram na gležnju i
ukrasim pticom,*

zato što je ono što nam nedostaje, ustvari ono što najviše jesmo

TIRANDO I APOYANDO

*meni nikad nije dovoljno da me se voli
mene se naprosto mora voljeti na krivi način.
valjda zato od Svijeta uvijek tražim da zanemari moju snagu
i da je to zbog čega me želi, što uzima od mene i što mi neće vratiti –
moja osjetljivost.*

istrčala sam maloprije svoju šumu.
trčala sam je kao bez duše, kao da mi ovisi život o njoj... o toj trci.
razmišljala samo o tome kako sam nekidan po istim stazama trčala pod kišom
i pitala se tko me to posvađao s oblacima.
no s oblacima i tako ne moraš provocirati, jer je konflikt latentan.

osjetljivost je dominantna u mojoj strukturi,
(i nema veze s muško-ženskim odnosima, baš kao ni ništa drugo i sve u mom životu)
a opet... dominantna u strukturi je dominantna u strukturi, a struktura je struktura i
sastavljena je od puno komadića, a njihovo nespominjanje ne znači i nepostojanje, nego baš
suprotno.
jer ta se struktura najbolje razrađuje baš dok je ne diram i dok je pustim da spava,
baš kao što roditelji imaju mira da razrade strategiju tek kad hiperaktivna djeca izmorena
pozaspu.

i prečesto si prebacujem što toliko usmjeravam reflektor na taj komadić u mozaiku,
preciznije – rupu u njemu,
i mislim si – možda to uopće nije dominantna po sebi koliko po vlastitoj pažnji koju joj
pridajem.
i onda me je zbog tog silnog nedostajanja sram sebe same i sama se sebi činim skoro
košasto.
pa stanem racionalizirati vlastiti život i lupati se po prstima jer se gledam umrljanu i presitu
džema od kupina kako pružam ruke za Nutellom.
i zamjerim si gorko što ne mijenjam taj sustav rasvjete kojim osvjetljavam komadiće u
strukturi i što puštam tu drugu sebe da koristi moj životni let za svoje nebeske padove.

i onda pomislim... daj gle, ti si jedna sasvim zadovoljna Suzana,

pomisli samo na sve te ljude koji te iskreno vole,
pomisli na svoj život koji je ispunjen stvarima od kojih bi drugi ljudi možda čak dobili
vrtoglavicu,
sjeti se posla koji voliš i koji te nagrađuje,
i svoje krasne djece, jer samo bi se od njihove ljubavi i energije moglo živjeti,
i sjeti se svoje šume i trka kojim je uživaš, i osjećaja stvarne povezanosti s prirodom,
jer ti crpiš energiju iz svakog svog pogleda, iz zvjezdanog neba, iz dodira, iz oštre stijene i
prekrasne slane morske dubine,
a i vjetar ti je drag i pašeš kao jedro svakom njegovom izdahu,
i od te tvoje energije mogu živjeti drugi ljudi i oni to i rade,
a tvoj grad i njegova svjetla te pune i liječe i ti uživaš i u njemu, osjećajući istovremeno kako
i on uživa u tvom pogledu i dodiru tvojih crvenih sandala...
i taj svoj život nekad čak vidiš i u tuđim očima do granice male, vješto skrivene zavisti,
ali svejedno se samo osmjehneš na to i nastaviš trkom u daljinu, visinu ili dubinu.
i sve mi se to u jednom času razbistri...
kao što mi se eto razbistrilo jučer dok sam slušala svog devetogodišnjaka kako svira gitaru, i
ushićeno mi govori:
mama, ovo je tako kul pjesma! počinje odmah s d2.
no opet... ja znam da nikada neću naučiti kako se hvata taj famozni kul d2,
baš kao što nikad neću naučiti kako se hvata ta kul ja,
i kao što ću uvijek znati gdje je smješten mol,
jer mol je vrlo jednostavno smješten i opipljiv na liniji ošit-grlo
i kao što nikad, uz sav životni staccato, neću uspjeti razumjeti kad mi se kaže –
ne žali za prošlosti.

jer, uza sav dužan ushit koji poklanjam budućnosti, nije mi jasno...
ako neću žaliti za prošlošću... za čime ću onda žaliti.

KAKO SAM TE POBIJEDILA

Tebe nisam pobijedila zaboravom. Nisam. Ja takve ne zaboravljam.

Ja sam tebe pobijedila svojim vremenom. Naslagao se od lijepih dana bedem ogromni, nema tog diva koji bi ga prekoračio, nema tog lopova koji bi ga zajašio, nema tog glasa koji bi ga nadvisio.

Ja sam tebe pobijedila odlukom. Moja je odluka munja što para, moja je odluka jauk Atlasa slomljenog bedra koji je pogriješio da se naruga nebu, ona je urota noći i oluje, i ja sam joj žedno otvorila sve prozore i gledala opčinjena kako se nebo s bljeskom cijepa na dva dijela svaki puta kada u mrak prošapćem – *Ne*.

Ja sam tebe pobijedila ljepotom. Uzimala sam je od svijeta i hranila se njome i ugrađivala je u sebe i vraćala je svijetu, jer to je jedini zavjet koji, izdajnica, nisam pogazila, i stala sam na toj posljednjoj liniji obrane i nisam pogledala u svijet s greškom u oku. A svijet je onda zahvalno, pažljivo iz mog pogleda izvadio sve prazne lupine nerodnih želja i pustio da ih na šest njegovih strana raznese vjetar.

Ja sam tebe pobijedila plamenom. Ja se znam sama u vatru pretvoriti, ja se mogu sama razboljeti, ja ću febrilna i bez pomoći noću gorjeti. Svi moji krjesovi već jesu u meni.

Ja sam tebe pobijedila snagom. I ne traži je u zglobovima... Misao je moja ubojita, misao je moja oštra, misao nasmiljena. Ona je hvat kojim ću i lijepu mušku ruku oboriti, pa i onu ruku koja sve prečice do moga grla poznaje, gdje ne bih tvoju. Strašna je to misao. Od nje hladni bunari u srcima klokoću, riječi prešućuju, grla presušuju, a sve čini i mantre se zauvijek razbiju.

Ja sam tebe pobijedila boljim. S njim sam ruke u mornarske uzlove vezala, pa ih onda noćima rasplitala, i vidio je boju mojih očiju i otimao mi uzdahe i ispravljao tipfelere gledajući u linije na mom dlanu, u kraste na koljenima, u opekotine koje sam dobila dodirujući hladno – i pokupio je suzu s mog obraza i okusio je i rekao – *ovo miriše na šumu i livadu...*

i gledao je u moje tijelo i budio ga, i utoplilo u njemu ono dijete koje ispod mojih kostiju spava čvrsto sklupčano u sebe da bi samo sebe ugrijalo, a kad sam nas iz sna probudila – on je znao kako me pustiti.

Ja sam tebe pobijedila pobjedonosno. Bila sam vojska s razvijenim zastavama, bila sam da nisi mogao oka odvojiti od mene, bila sam da si se, protivnik, na mene kladio, bila sam bez tebe najbolja.

Ja sam tebe pobijedila nježnošću. I dalje od ovoga ne treba. Ja sam svoj nadimak životom potkrijepila.

Ja sam tebe pobijedila jer sam te nekad jako voljela.
Zato si ne možeš oprostiti.

IZLAZAK IZ ORMARA

pitala me M. neki dan:

- a što nikad nisi obukla ono i ono i ono i ono... što smo onda zajedno kupile?

slegnula sam ramenima. mislila sam:

- kako da ti objasnim da čekam da opet budem lijepa...

da budem dostojna tih lijepih stvari koje smo tog dana, onako ženski sretno i bez kočnica, kao u nekom transu pokupovale.

da dovoljno izrastem za njih, ustvari salivene, a opet - prevelike kao cipele starije sestre koja već jest sve ono što sanjamo biti.

da ih zaslužim.

kako da ti objasnim da čekam da se opet negdje pronađem lijepom?

kako da ti objasnim da zato one moraju čekati skrivene u dubokom ormaru?

jer tko bi takvu osudu mogao shvatiti? nitko živ.

i iako bi mi ti rekla, baš isto ono što slavodobitno uspijevam oteti iz tebe baš svaki dan...
ti zbilja nisi normalna...

sada bi me gledala zabrinuto. sada bi to zbilja i mislila.

a ja se prvi put u toj rečenici ne bih osjećala - *like a million bucks*.

...

krenulo je s kosom. nešto kao neumitno ispadanje.

svaka las koja bi me napustila rekla bi mi - *oprosti*,

valjda na isti način kao Maria Antoaneta svom krvniku kojem je stala na nogu koračajući prema giljotini.

ništa, ništa - odgovarala sam baš svakoj, naizgled dobrohotno, ali ustvari...

ja sam bila krvnik kojem su se odsijecale noge.

cap!

izdale su me i lasi i ljepota, ali nogu se ipak nisam mogla odreći.

pa sam ih krute našarafila nazad i rekla: slušajte me sad dobro, ovo nije ono od zimus!

i odmjerila sam ih muški nemilosrdno. pa onda čitavo tijelo.

nenaviklo u zaborav zatreperilo je od straha.

dugo ga nisam dala dirati. dugo ga nisam dala ni pogledati.

sakrila sam vlastito tijelo čak i od sebe same duboko u nekom ormaru.
ali ovo sad je bilo nešto drugo.

pa sam našarafljenih nogu pod strogom muškom paskom vlastitog pogleda odšetala s metaforičkog stratišta do mjesta gdje se ruke sapunaju vrlo konkretno do lakta, i prijavila se na audiciju za glavnu junakinju latinskog teksta koji se kuca pisaćom mašinom i uvijek potpisuje hinjeno nečitim rukopisom.

ipak, mrtvi se jezik od zimus razvio u mojim marginama u kojima svi jezici bujaju, pa i najmrtviji... pa i tuđi.

uglavnom – nije bilo!

a ja sam našarafljene noge razgibala i dvanaestom kilometru šumskog trka dodala trinaesti. letjela sam opet.

ali ipak, sretna brojka mi nije vratila ni bogomdani eros ni blesavo samopouzdanje kad sam ih tako uporno i namjerno mjesecima gubila u živim jezicima mrtvih pjesnika u kojima sam željela zaživjeti kao nasilno ugrađeno sjećanje.

pa je moja *trinajstica* zvana čežnja, ovaj put i sama bila muški nemilosrdna. rekla je – nema. potrošilo se. sad čekaj!

i ja sam čekala...

baš kao i moje od mene zaboravljeno tijelo...

baš kao i *ona i ona i ona i ona* od mene namjerno zaboravljena stvar neodrezenih etiketa u mom ormaru.

...

moje mlađe dijete jučer mi je reklo: – tako si mi lijepa mamice.

rekla sam: – trudila sam se zlato. zbog tebe. htjela sam da budem lijepa na tvom roditeljskom sastanku.

rekla je: – gledala sam te jučer i mislila sam si, tako si lijepa, kako to da se nitko ne oženi za tebe?

gledala sam je u šoku. nikad nijedna rečenica nije proizvela ovakvo potresanje svega moga krvavog ispod margina.

jer bilo je to dijete koje još uvijek nije preboljelo, koje je još prije par mjeseci pisalo sastavke

iz perspektive djevojčice koja živi s oba roditelja i nakon kojih me njena učiteljica zove u suzama.

pitala sam se... kada se to dogodilo, da me toliko prerasla?

...

jutros sam iz ormara izvadila *onu, onu, onu i onu* stvar.

sa svake sam odrezala etiketu.

KOLIKO SAM PUTA OKIDALA S BOKA

u Maksimiru me jutros dok sam trčala srušio pas nekog čovjeka.
ono... sraunio me sa zemljom.

gotovo sam zaplakala.

onda me čovjek pobrao i pridigao
i zagrlio oko ramena
i otepao utisnuti šljunak s mojih ranjenih dlanova,
pa još i prašinu od gležnjeva do koljena
na toj točki je rekao... *dalje ne smijem*,
ali ispričavao se čitavo vrijeme jako...
toliko jako da sam se na koncu sažalila na njega,
pa mu rekla slabo se smiješeći:

*ma niste vi krivi, ali ja sam već sva izubijana...
padam jednom u dva mjeseca,
koljena su mi tuga božja.*

vidjela sam još da sam mu se i nešto više nego samo *smilila*,
jer je i u magli jasno da bi on produljio susret,
pa mi čak nudi svoje „podatke“,
ali jer su mi u ovoj priči stradale i dosad nikad spomenute nadlaktice...
potpuno literarno djevičanske,
odlučila sam mu zamjeriti ipak, odlučila sam prečuti to što mi nudi,
i navečer ga bez ijednog „podatka“...
bez pitanja...
bez pristanka...
bez znanja...

useliti u svoju priču.

nek' plati.

deset metara kasnije zaustavio me neki fotograf koji, doznala sam kasnije – drži tečaj fotografije,

i koji je sceni s psom svjedočio, a sad se htio osvjedočiti da sam ja dobro,
i koji je čas prije prizora pada koji mu je oteo pažnju,
uzimao jedan drugi prizor što ga već dugo u ovakva subotnja jutra sama želim uzeti...
prizor radnog naziva – *guske u magli*,
ali eto nisam ga uzela nikad,
jer bila bi to *željena i planirana slika*,
a ja okidam samo slučajno i neplanirano,
i s boka...

i rekla sam mu baš to da ja volim okidati fotografije „s boka“...

popodne sam u daljini ugledala nekoga tko je jednom ušao u moju priču...
priču koju sam tada pustila ispod stisnutog lakta
i pogodio me taj daljinski prizor toliko da nisam mogla dalje,
i zbilja ne znam zašto, ali strefilo me više nego onaj pas ujutro,
možda jer me njegov nositelj podsjetio na nekoga...
možda jer je onda u tu priču ušao *ni kriv ni dužan*,
ni zaslužan...
što je u ovim kronikama valjda izolirani slučaj.

i eto,

maloprije sam klincima naručila pizzu,
a ja vidam rane po koljenima, nadlakticama, dlanovima i bokovima...

i mislim;

nevjerojatna godina...
koliko sam samo puta pala...
koliko sam samo puta srušena...
koliko sam samo puta u toj godini svoju priču premještala
iz koljena u nadlaktice, iz nadlaktica u dlanove,

tražeći joj smisao i poantu...

koliko sam samo takvih priča napisala
potpuno *kriva i dužna*,
(zaslužna?)

koliko sam samo puta okidala s boka.

MIZANSCEN

„O, Bože, ja se mogu smjestiti u orahovu ljusku i smatrati se kraljem beskrajnoga prostora“
Hamlet

volim ruske pjesnike i danske kraljeviće i ženski obavijam svoju голу dušu oko njihovih riječi kao oko grana gorućeg grma, a on je onda spašava, pokušava iščupati van i odjenuti je... голу. samo odakle uopće početi? previše je to golotinje.

pa me radije muški razodijeva i još muškije baca mrtve poete sa scene i od jutra se živo bori za svoju riječ, riječima koje su nježne i put svile i obavijaju moju razgolićenu dušu, ali ja ću ga svejedno, dok mi oči sjaje kao u ruskih kraljevskih mačaka, tražiti da kapitulira.

moje riječi oduvijek bježe iz točnosti kao iz tijesnog numeriranog sjedišta i dok samovoljno upadaju u njegove, znam da zvonim mobitelom za vrijeme najpotresnije scene.

ja sam ta koja brizne u plač uvijek na pogrešnom mjestu.
u uvodu najčešće.

moj je plač na pravim tužnim krajevima već iscrpljen i na udaljenoj sigurnosti.
ne volim na istim mjestima osjećati kao i drugi, počinjem se koncentrirati tek negdje u sredini, smijem se jedino zanosno... ne postoji pravo mjesto za grohotan smijeh. grleno je zato uvijek opcija. sva je drama i tako u mom grlu...
ja ne ostavljam ništa van sebe, čak ni za pola sezone igranja u životu koji patos znači, a dok svi žele bis, ja sam svoj pljesak već odavno odradila trotočkama.

često iz reda izlazim na vrhuncu radnje, pa podignem čitav red tijesnih numeriranih mjesta samo jednim još k tome nepristojnim izlaskom... krivo okrenuta oko osi.
i možda je taj tren u didaskalijama predviđen za moj stid, jer uistinu ništa još nije gotovo i puno toga je ostalo neizgovorenog,
ali moje vrijeme uvijek brza bar jedan čin unaprijed, jer kuca s mjesta gdje su sva *biti ili ne biti* – jesam!

i možda sam samo krivo okrenula mali zlatni dalekozor, pa je zato ono daleko najednom postalo nepodnošljivo blizu, ali moji šaptači koji ne znaju ni tekst, ni kako ga šaptati dahom, ni kakav je napisani kraj, znaju – dozivati. glasno... grleno... s druge strane tapeciranih vrata nad kojima crveno svijetli EXIT.

ipak uvijek znam da je pozornica bila stvarnija od mene

i osjećajnija...

ali ja se ne mogu smjestiti u orahovu ljusku.

prekjučer sam opet ovila svoju ruku oko crne sudbe danskog kraljevića.

poslije sam otišla na *Orašara* i sanjala o teatru Boljšoj.

PHANTOM OF THE OPERA

Najvažnije je posložiti prioritete:

Ja sam luda za voćem. I putovanjima. Odnosno najluđa sam za putovanjima u zemlje s egzotičnim voćem.

Proljetos sam neko vrijeme provela u New Yorku. Voće nula bodova. Svejedno, jedno od *the putovanja*. Nakon kojeg svijet više nije isti. Stvari su nekad jasnije kad ih pogledaš s visine, a ja sam oduvijek baš opijena visinama.

New York is the state of my mind.

No svejedno... nisu neboderi bili to što me je potreslo. Nisu ni mostovi, iako sam gledajući bruklinski pomislila da sam valjda na to mislila kada sam u sastavku na temu „Moje buduće zanimanje” pisala o mostovima. U podnaslov sam si stavila „Arhitektura”, pa razvezla o mostovima na svoj hipi način... *mostovi nas povezuju i spajaju i kako je to divno... bla, bla...* No eto, sastavak je dobio neke nagrade, meni omogućio jedno putovanje, pa sam na koncu samu sebe uvjerila da fakat ima u tim mostovima nešto, sve podredila vijaduktu prema Arhitekturi, i kad sam se konačno našla tamo: *Surprise!* Mostovi su niskogradnja.

Oduvijek životno sklona mijenjanju konstrukcije, pa i kad je gradilište već u punom zamahu, (a kasnije sam u praksi dobila i radno iskustvo za isti approach), dozvolila sam si da se bezglavo zaljubim u arhitekturu, koja nisu mostovi, i ne spaja, i nije *bla bla...* ali je divna.

No najpotresniji dio New Yorka za mene je bio onaj muzejski. Teško prepričljiv pa uzmimo to kao fakat.

Drugi fakat je naravno Broadway. Iz večeri u večer. Pa sam, totalni sucker za kazalište, iz večeri u večer – plakala, čak i na *Kralju lavova* i onda popravljala šminku prije klubova.

A onda sam nakon jako, jako puno godina pogledala brodvejsku postavu *Fantoma u Operi*, koju sam kao jako, jako mlada cura gledala na West Endu. Mjuzikl je tada bio potpuno nov, a ja sam čitavu jednu godinu potpuno bezglavog života u Londonu, u koji sam navodno otišla da bih usavršila engleski, ali ispalo je nekako da sam naukovala život, slobodu i dorađivala *french kissing...* dakle čitavu sam tu i takvu godinu čekala karte za ono što je tada bilo *must see*.

Gledati to opet s takve distance bilo je i divno i čudno.

Shvatiš recimo da su ti se kriteriji pooštrili i da je produkcija otišla naprijed, i da se hoćeš-nećeš u nekim segmentima stvari ipak razvijaju. Iako ja to da se stvari razvijaju ne bih potpisala ni za živu glavu.

No Webbera sam slušala na letu do Zagreba na konstantnom *replayu*. Nostalgija, emocije, prekapanje po prošlosti i to.

Ali ta priča o Fantomu uvijek mi je bila malo nategnuta;

Lik pod maskom, za kojeg se ne zna se tko je, koji je mračan, i skriven i razoran i pomalo lirski, ali brutalan i koji na nekom svom tavanu reže kristalne lustere što se onda ruše treskom, ali koji je navodno voli... inspirira nju anđeosku i eteričnu da pjeva milozvučno i nestvarno lijepo.

Koliko to može biti uvjerljivo?

Ja koja sam se totalno uživjela u *Timona i Pumbu*, ova priča još uvijek ne dopire do mene.

Osim što najljepše iz mene ponekad izvuku ljudi za koje ne znam tko su.

I jesu li su uopće.

DIDASKALIJE MARLONU BRANDU

teatar, ruski pisci i svakodnevni podsjetnik sebi – ne zaboravi obuti cipele ujutro
tri su najčešće podcrtane stvari u mojim dnevnicima.

prije par mjeseci dok me čežnja razdirala u pisma kojih se ne bi postidjela ni Tatjana Larina, upitala me:

– što misliš... smijemo li se zabavljati dok čeznemo?

ja sam rekla:

– naravno da smijemo.

a ona me uvela u kazalište na ulaz za glumce.

bio je petak, a ja sam na udaljenosti od nekoliko mjeseci koračanja od Puškinovog *Onjegina*, kročila prema Gogoljevom *Revizoru* u prekrasnim novim cipelama za čije mi obuvanje nije trebao podsjetnik, niti je trebalo pokleknuti.

ništa nije jednostavno ali baš tako treba biti, mislila sam... jesen je opet, a ja se eto prisjećam – ne kako se zovem, nego – kako se opet zovem, ja eto nisam bespovratno slomljena, možda sam samo zanimljivo slomljena, ja volim ovaj grad i on voli mene, nedostajala sam mu, nedostajali su mi ljudi koje poznajem, nedostajala mi je ova prekrasna plavuša, idemo u teatar...

a poslije ćemo zaludjeti sve muškarce u gradu.

ulaz za glumce. još jedna prekrasna plavuša, jedan mladi glumac, pa jedan koji se doslovce smije do suza, suze mu padaju u grozdovima, njegova cura na visokim petama u maloj crnoj haljini, pa onda crni kazališni mačak koji drijema sklupčan na crnoj fotelji i ja na drugoj crnoj fotelji... u maloj crnoj haljini.

u fotelji do mene sjedi navodno stara glumica toliko puna duha da je ustvari duplo mlađa od mene. kaže:

– gledaj me na onoj slici... to sam ja. vidi me kako sam lijepa.

gledam lijepu sliku lijepe žene.

– a gle me tamo... na onoj. tu glumim u Tri sestre. dobila sam nagradu za tu predstavu.

cijelo vrijeme sam razmišljala kako bi to Brando odglumio. glumila sam kao Brando. vidi kako na toj slici izgledam kao Brando.

pogledam sliku i dok još očarano mislim – zbilja izgleda kao Brando, ona najednom zagalami kao da je osjetila uljeza ukapanog u neke od očiju koje je u tom času gledaju:

- ljubav je najgluplja stvar na svijetu. sačuvaj me bože ljubavi. bježite od ljubavi koliko vas noge nose!

ljubav je iluzija. kad kažeš ljubav ustvari kažeš tuga. ljubav... to samo znači tona tuge.

kazalište je jedina iluzija koja me ne ranjava, a ja sam ipak ovisna o njemu.

vraćam se u numerirani red.

da, osjetim... ovo mjesto je moje mjesto. tu pripadam.

da, osjetim... ova jesen je moja jesen.

poslije preskačemo prugu veselo i lagano, bez i najmanjeg poriva za bacanjem pod tramvaj.

ona ima duge noge do struka, ja imam nove cipele i nijedna od nas ne nosi tonu tuge.

mogle smo zaludjeti sve muškarce u ovom gradu samo da smo se sjetile.

a onda je pitam:

- sjećaš li se što je ona točno rekla o ljubavi. znam da je bilo nekoliko rečenica i da su me baš zdrmale, ali ne mogu se sjetiti točno... ostao je samo taj osjećaj „zdrmanosti“. htjela bih to napisati.

te su riječi pobjegle iz mene kao iz pretijesnog numeriranog sjedišta.

večeras dok glumim Tessu, razmišljam kako bi je glumio Brando.

SEKS, LAŽI I VIDEO A.K.A. MIRISI, ZLATO I TAMJAN (u pale blue ray tehnologiji)

Kažem mu da ne znam što je *blue ray*, i da volim *single* naslove filmova ispisane vodootpornim markerom na zrcalnoj površini dvd-a jer mi izgledaju kao ljubavničke poruke ostavljene ujutro na ogledalu u kupaonici, i kažem da imam negdje i gramofon i ploče, i kažem da sada kad je zaustio reći koji je njegov najbolji film s *tom i tom* glumicom ne smije pogriješiti, nikako ne smije pogriješiti, jer je užasno važno da to bude i „moj najbolji film s *tom i tom* glumicom“, pa mu smijući se zatvaram dlanom usta – *nemoj pogriješiti, molim te nemoj pogriješiti, važno je, koncentriraj se, užasno je važno, nemoj mi sad tu bezglavo proći...* i kažem da se lovim i za gumb kad vidim dimnjačara, i na koncu kažem... *ti se samo uvijek pališ na isti tip...*

On kaže – *ti bi se dopala mojoj baki zlato*, i kaže... *sva sreća za mene da uopće ne slutim koliko opasnosti ima tu gdje bezglavo gazim*, i kaže... *ti uopće nisi tip, ti si totalna suprotnost svim tipovima*, i kaže... *mi možemo namjesto dimnjačara brojati pekare, mala*, i na koncu kaže... *zavidim tvojoj odjeći*.

...

Prolazim kroz uloge, više njih istovremeno i igrala sam životom i jako nježnu, znam, ali tko bi je uopće sada odigrao i gdje, pa u međuvremenu uprizorujem prgavu i ćudljivu i zavodljivu, pa zavodim svježę i intenzivno kao mirisna peciva iz deluks pekarnice, i podmećem se topla i meka pod jutarnju glad i prste, a onda se kroz dan smrvim u pet oporih aroma paprenjaka i sve prhkije osjećaje umaćem u gorku kavu, a nemilosrdno vraćam onu kavu koja ima čokoladne mrvice u pjenu.

Ja nikad ne želim znati kakav je kraj onog filma koji sama režiram, to je moj koncept, moja – *praška škola...* no dogodi se neko jutro u kojem namjesto standardne jutarnje rutine u kojoj za pismo-glavu potkupljujem sudbinu kao mačka u vreći, a za kusur kupim par mirisnih peciva u pekarnici, dogodi se neko jutro u kojem preskočim standard, pa od sebe kao u videoteci, na povjerenje posudim večer istoga dana s *out of the blue* sretnim krajem. Izrežiram si potpuno neočekivani *director's cut...* pomalo nejasan naravno, ali svejedno, jer taj kraj me već ušokirano gleda svojim plavim zabezeknutim trotočkama, jer sam mu namijenila da potpuno nepredvidljivo u zadnjim scenama mog filma koji se ponavlja jednako kao što se ponavljaju uvijek isti glupi božićni filmovi – najednom izbriše prgavost iz glavne

junakinje... koja to naravno nije. Nešto od toga nije.

...

Osjetim pogled preko leđa. Kažem:

- Daj mi samo pet minuta da završim, mislim da pišem o tebi... nešto lijepo. Ali ne smiješ kasnije povjerovati u to, to je fikcija, znaš da ja samo iskoristim ljude za priču, a ti znaš i koji je moj najveći strah... Da ću biti ulovljena u igri i optužena da ja tu nešto kao zaozbiljno.

Čita mi iza ramena, smješka se i kaže:

- Znam da je fikcija. Ti uopće nisi popila onu kavu iz koje sam ti izvadio mrvice.

Ok, bojiš se dakle da ne pomislim da ti je stalo?

- Ne znam... Meni je jedino važno da mi se ne povjeruje... onda sam jedino sigurna. Meni je važno da mi ne vjeruješ.

On kaže: - Nekako ti ne vjerujem, zlato.

A ja onda brzinski završim priču.

Poslije ću se izmrviti u malo slatkog šećera za vene.

GRIJEHA PREKO POGAČE

Jučer dok me kilometrima kroz šumu, ne posustajući ganjao obad,
... za petama mi, za leđima mi, za vratom mi,
dok sam bježala koliko su me noge nosile... baš kao nedužna Ija,
pomislih;

*Ok, zbilja se već dugo nisam ugradila ni u jedan grčki mit,
jer sam ih isprobala baš sve i baš svaki ima grešku...
ali to da me progoni neka ljubomorna Hera
pa još u ovim godinama u kojima sam naprasno omudrila -
to mi se ipak čini greškom preko pogače.
Vjerojatno se samo previše družim s veprovima.*

Navečer sam se zato pustila među ljude...

Šacala sam okom nove grede velikog stana u kojem su i nosivi zidovi bili porušeni samo da bi se moglo lakše partijati, pa onda ipak odagnala misao o broju etaža iznad nas.
To da se građevine ruše u vrijeme najboljih zabava učinilo mi se baš jako potrošenim filmskim klimaksom, a naprasno omudrena nedavno sam donijela i odluku da se ne bavim strukom u svojim slobodnim subotama, i rukom arhitektice brižljivo iscrtavam jedino *smokey eyes* efekt nad okom za šaćanje.

Pa sam sjela na sofu i zapričala se tek naizgled strukovno o stupovima i gredama, ali mislim da je priča bila o ljudima zapravo.

A onda kad sam ustala i otišla do stola po komad viške pogače, Hera je brzo izmijenila poredak sjedenja na sofí.

Poslije, dok sam jednako dugo pričala s lijepom, pametnom i razgovorljivom Herom, mislila sam kako su i ljubomorne boginje postale suptilnije, a kako ja i ovako naprasno omudrena još uvijek imam kob pred-dikcije, kako je svaka moja metafora ne od mene, nego „u“ mene ... poput žalca obada,

poput pogleda kojeg sam ćutila s druge strane sobe.

Prijatelj mi je rekao u autu poslije:

Jesi vidjela kako je brže bolje zamijenila mjesta čim si ti ustala?

Rekoh potpuno iskreno:

Ja je razumijem. I ja bih tako.

Ja bih vjerojatno i obada poslala.

A onda sam rekla:

Znaš ona viška pogača... Uopće nije bila viška pogača.

Kad sam je zagrizla, osjetila sam meso u njoj.

I nakon toliko godina sjećam se tog okusa. Gust, muški, izražajan... pomalo opor. Sočan.

Ti znaš da ja nemam neku doktrinu oko mesa.

I zanimalo me samu kako ću oćutiti taj davni okus.

Ali znaš što...

Mom nepcu zbilja ne odgovara meso.

U subotu navečer nakratko sam okusila prirodu grijeha.

Nedužna kao ja?

JEDNOG DAVNOG JUTRA KAD JE ALISA ODRASLA...

Jednog davnog jutra kad je Alisa odrasla, gledala sam u muške otiske prstiju koji su ostali na zrcalu dimenzioniranom za usamljeničko pranje zuba. Je li moguće da sam ga preopteretila? Otiske sam obrisala iako ih je ostavilo ono što me nježno diralo; nekad si ne volim pokazati kako teško zaboravljam. No vrlo lako mogu zamisliti da sam u tom času ugrizla donju usnu zbog želje, želje koja nije bila zaslužena ničim nego finim rukama dugih prstiju koji znaju i to kako se ostavljaju otisci na ogledalu u koje ću poslije ja loviti svoj odraz. Nekima je moguće sa samo dva delikatna znalačka uda uhvatiti svijet i istinu.

Kao što sam tog jutra otrla razočaranje koje se kondenziralo na zrcalu, maloprije sam izbrisala i neke potpuno drugačije riječi i prostor unutar margina ovog ogledala naglo skrenula u *Uvod u anatomiju*. I kao da to nema veze sa mnom sada gledam kako moja prošlost odjevena nepristojno i prozirno u mirisnu kosu na nečijem jastuku, postavlja polje nagaznih uspomena jer želi zadirati u sjećanje. Vraćam se potpuno ženski samo da bih otela još jedan trenutak.

Da se sebi svidim, ionako je izlišno... no možda sam svoju čulnost mogla sakriti u unutrašnjosti osobe koja izvrsno kuha i priprema večere za puno ljudi u svom stanu koji izmamљуje uzdahe, koja je kažu izvrsna arhitektica, koja voli plesati i skijati i trčati... koja će uspjehom udaviti sve sumnje jer u svom savinutom malom prstu osim preosjetljivih živčanih završetaka ima i ovo i ono... koja u posljednje vrijeme pokušava obnoviti francuski jezik, a ne poljubac, i koja...

Svašta još na što zaboravim kada se stavi kažiprst na moje koljeno ispod poruba suknje, a uz ljubavno priznanje. Ili bez ljubavnog priznanja... Ne znam što mi teže pada.

Ili jer mi svučenoj najednom postane hladno, jer sam svlačeći se zabunom skinula i povez s očiju.

Tijelo koje jako dobro vidi mora ili voljeti ili ostati vezano za krpice. Jesam li okrutna ili nonšalantna, kad to namjerno zaboravim?

Jako nedavno sam gadno opekla desnu ruku. Koža se odvojila, napuhnula i nagrdila korijen dlana u toj mjeri da sam bila uvjerena da će ožiljak ostati doživotno. Rana je već nevidljiva. Sposobnost regeneracije...

A opet, jako sam dugo, predugo znala povijati rane koje bih zadobila jer bih se nenadano opekla o hladnu noćnu svjetiljku. Razočaranje...

Moj odraz je trajno okrenuo glavu od Alise, svjestan da je poprimila svoj konačni oblik duše s poteškoćama u razvoju.

A ljubav... Čak i Alisa zna da je složena prizma ljubavi daleko jednostavnija od najobičnijeg ogledala.

No eto, ponekad i ljubav, pa i kad je nosi duša s posebnim potrebama, završi kao dio ciklusa Anatomija i nitko neće znati da je ispod bijelih sterilnih rukavica uz dokaze strasti zaostalo i nešto zagrebenih emocija pod noktima.

Prelazim lučno savinutim malim prstom preko plamena svijeće. I opeći će me, znam to. Nije mi prvi put. Činim to stalno; tražim mjesta svojoj čulnosti, pa je pišući premještam iz stopala u koljena, iz koljena u kosu, iz kose u prste... I pitam se – da ne operem prozore, bi li se svejedno vidjela?

Ponekad joj dopustim da razbije i prozore i vaze i keramiku pa onda puštam tijelo skupljati krhotine da se staklo dok tijelo hoda ne usječe u stopala. Jednostavna logika brige o zdravlju.

Poslije danima po tankim prstima premećem krhotine; jednom ću složiti prelijepi mozaik i postaviti ga na ulazni trijem; „Pazi! Ljepota rizika“.

Plamenjem si podgrijavam i stopala, samo da progovorim. Peče li, Aliso?

NEMOJ!

Na str. 93. knjige koja mi je dopala:

Ljubav dolazi kad joj se najmanje nadamo i kad je ne tražimo.

Ja ti se ne nadam uopće. Ne tražim te ni najmanje.

Čak me ni ne zanimaš.

Ali svejedno, nemoj se nizaboga osjećati pozvana da mi zato pozvoniš na vrata.

Neću ti otvoriti.

Iskreno; ne podnosim te. Kvarna si, razmažena... nesnosna.

Od mojih podočnjaka. Od mog ne sno – *sna*.

I nisam te se sjetila... moj bože, ni sama ne znam koliko te se nisam sjetila.

(tisućčetiristošezdesetidva dana, šesnaest sati i dvadesetijednu minutu)

Ni ne pamtim te.

Pa to što kažeš da smo jedna drugoj obećale da se nećemo razdvojiti,

da će nam misli biti istovite,

da će nam se uzdasi od duša u istom koraku otkidati...

ja zbilja ne znam o čemu ti to govoriš.

A ako je i bilo, ja sam zaboravila.

Kunem se na svih svojih preostalih jedino stranih jezika,

na oba tamna kлокotava zdenca,

na tisuću i jednu noć izgužvanih pisama,

na tri planine neprevedivih priča i pedesetsedam pjesama neuređenog toka,

da ni jednom na tebe pomislila nisam.

Nijednom.

I ne samo da ti se ne nadam, ne samo da te ne tražim...

Ja ti zabranjujem da dođeš.

Što kako? Lijepo. Lijepo – zabranjujem. Vidiš i to mogu.

Jer ja mogu sve što hoću. Ja sam jača. Ja sam jača uvijek bila.

Ja sam pobjednica svakog šumskog maratona, svakog oglasa za posao, svakog psiho testa,

ja sam 100 od 100 bodova u 100 od 100 pokušaja,

ja sam ispunjeni san koji nitko nije ostvario

... kojeg se nitko ni usuditi sanjati nije smio.

Ne trebaš mi.

A ako ipak budeš toliko glupa da dođeš – ja te neću čuti kad ćeš zvoniti;

Iščupala sam zvono iz žice.

A ako ćeš zakucati – ja te svejedno neću čuti;

Udubljena sam u život.

Pa čemu kucati, ako znaš da ja gluho radim i gluho pišem i gluho izlazim i putujem i gluho
družim se

...ljubim.

Da – ljubim. Što si zraknula?

Jesam – jesam dozvolila da me poljube, jesam dozvolila da me dodirnu,

da mi u oči zagledaju, da mi privjesak na lančiću zagrizu, da mi prste iz stisnute pesti
razmrse...

Jesam. Vidiš, mogu bez tebe

... gluho.

Mogu ovako gluho bez tebe zauvijek. Pa ti neću otvoriti nikada.

Pa i kad bi ti zauvijek spavala sklupčana pred mojim vratima.

Pa i kad bi me čekala svih onih tisućučetiristošezdesetidva dana, šesnaest sati i
dvadesetijednu minutu

koliko ja ni sekundu tebe čekala nisam.

Pa i kad bi deset godina držala opsadu od tisuću ahejskih brodova na mom pragu.

Ja mogu izdržati tri Homerove *Ilijade* i napisati još četiri svoje naizust,

sve do zadnje zadnjicijate u junačkom heksametru koji ne posustaje ni u jednom pjevanju
i neću oslabiti;

ja imam toliko zaliha unutar svojih zidina da bih njima mogla i tebe nahraniti još ovoliko
... dva puta.

A što se darova tiče; *Timeo Danaos* su slova pod špijunkom s moje strane vrata.

Zato budi mudra bar jednom u životu; odustani.

Mani se ćorava posla.

A ako ipak pozvoniš...

i ako će zvono ipak raditi... posve slučajno,

i ako ti posve slučajno otvorim vrata,
i ako te posve slučajno ne otjeram
... ni vodom, ni metlom, ni tamjanom, ni nepopustljivim zadnjim pjevanjem,
i ako ti dozvolim da na tren zaviriš u unutrašnjost iza širokog bedema... slučajno,
kroz obrnutu špijunku, kroz ćorave oči s blijedoplavim podočnjacima...
to je samo zato što sam čekala nekog drugog.

I ako on i ima tvoje lice... ne utvaraj si; to je samo zato jer ti imaš njegovo.

I ako je to lice savršeno...
kakav je to neprijatelj koji nije savršen?

UBOJICA

nakon što sam ono jednom ubila ljubav stihom

mislila sam...

dakle ja sam ta koja je napokon stala na kraj i toj ljubavi,

ja sam ta koja je jednog dana odjenula crveno,

uzela mač u svoje ruke i...

...

...

ja sam ta koja je onda dobila aplauz i na koju su bacili konfete...

ja sam taj gratis ubojica koji je drage volje obavio prljav posao...

(moram nekako prodisati)

mislila sam...

ovako se osjeća netko tko ne stigne shvatiti da je vodio tigra na svilenoj uzici,

netko tko je upravo počinio ubojstvo na mah,

netko tko iz svoje kvarne prirode čula naglo skrene u neoprostivu prirodu zločina,

(udah – izdah – možeš ti to...)

mislila sam...

dakle ovo su ruke koje su pretvorile sve svoje sjekire u pera, udarile njima,

pa ih onda prestravljeno odbacile na pod.

(možeš... polako... udah...)

mislila sam – tko se pera laća...

(... izdah)

oprosti – reče mač i zaplače.

izdahnuh.

gledala sam je kako leži beskrvna na podu.

prislonila sam uho na njena usta, a onda sam, u panici,

kao i mnogo puta do sada u svoje ogledalo pokušala uhvatiti njeno disanje.

nije disala.

ja sam te stvorila.

(ne diše)

ja sam te čitav život nosila

(možeš... polako... udah...)

sa zavojima na rukama...

(udah - izdah - možeš ti to...)

ja sam te pokorila...

(možeš ti to... udah...)

ja sam te pogubila

(izdah...)

ja ću ti život opet udahnuti...

(udah...)

izdah... udah... izdah...

udah.

pa to što kažeš da će nam se uzdasi od duša u istom koraku otkidati

... ja dobro znam o čemu govoriš.

ONO ŠTO SMO DALI LJUBAVI

bez obzira na završni obračun ili srednje prolazno vrijeme
bez obzira jesmo li pronašli pravog... pravu
ili nam se naša čežnja uvijek smijala s jednog horizonta ispred,
bez obzira na to jesu li nas vidjeli onakvima kakvi vjerujemo da jesmo
ili smo uvjereni da su nas krivo čitali u baš svakom redu,
bez obzira na slomove, razvode, prevare...
sve čvrste odluke koje su bile lažne uzbune,
bez obzira jesmo li mogli razumjeti...
jesu li nas razumjeli...
jesmo li imali priliku dati što smo htjeli,
jesmo li primili za čim smo žudjeli,
bez obzira jesmo li sebi dopustili da nas zavole
ili smo njima gadno otežavali,

bez obzira jesmo li htjeli zalijepiti slomljeno
jesmo li u tome uspjeli...
ili smo ga smrvili u prah i zabili nogom u tlo
nekoliko puta,

bez obzira jesmo li ikada vratili što smo dugo uzimali,
bez obzira na sve što smo bespovratno izgubili,
bez obzira na sve...

ono što smo dali ljubavi... zauvijek je naše.

...

za sebe znam

ali meni nije za vjerovati

jer ja od danas opet imam jako kratku kosu na jako dugom vratu

i nove naušnice

i suknju do gležnjeva s 10 posto metalik vlakana

i nisam više mršava jer imam još četiri kile manje

i opet sam lijepa i prazna

*i guglam pješačke mostove jer na koncu konca uistinu projektiram jedan most,
a mostovi nisu moja struka
i imala sam najčudniji dan, a cijeli prema istinitom događaju
i nisam uručila jednu knjigu s posvetom, koja je imala „težinu“ u naslovu
i večeras sam gugalala „love“
(oko 4.530.000.000 rezultata 0,10 sek)
jer po n-ti put vidim da ni to nije moja struka
jer ja sam ogrezli lover po neznanju
i ono što sam dala ljubavi... zauvijek je moje
i ja znam kako se to nosi u kompletu s novom suknjom
i s četiri kile manje
i ja znam kako se to nosi pa i kada si lijep i prazan*

*za sebe znam
ali meni nije za vjerovati, kažem
meni je uvijek bila nepodnošljiva lakoća postojanja
i iako me jako brine taj most
ja sam se i tako uvijek laćala zadataka koji su me nadilazili*

*za sebe znam...
ali dok gledam druge žene u lepršavom hodu i snažna muška ramena
zanima me;
kako oni zauvijek nose ono što su jednom dali ljubavi?*

UBACI ULJEZA U PISMO

Ne, ne pišem ni priče, ni balade, ni epitafe.

Čak ni drame za koje sam nekad imala jako bogomdanog talenta.

Ja čitav svoj život pišem jedno te isto pismo.

U noćima punog mjeseca prevodili su ga uglavnom neiskusni studenti

i samouki botaničari, misleći da baš oni znaju gdje raste ona travka po kojoj ja zacjeljujem

i baš svaku njegovu ljutu ranu već svi znaju napamet.

Ja čitav svoj život pišem jedno te isto ljubavno pismo.

I ponekad netko greškom zaluta u njega... i ne zna kako izaći.

I ponekad netko greškom pronađe sebe u njemu... i poželi predugo ostati.

I samo jednom je to baš ovaj odlomak ovdje.

Moje riječi se uvijek lijepe za dva straha: da ću otići i da ću ostati.

I samo jednom je to baš ova bojazan: da mjesta strahu nema, da su svi vrhunci već savladani, sva mora oplovljena, ali je čudesa sve manje.

Treća činjenica s kojom sam uvijek jedva izlazila na kraj je ta što treća latica nema ime;

Voli... Ne voli...

Prikladnih riječi i imena je sve manje, a ja sam veći dio i tako već proćerdala.

Pa kad sam baš ovaj „jednom“ krivo imenovala tu laticu

znala sam da sam razočarala svoje četiri najbolje prijateljice,

tri muške nemogućnosti

i onu koja se pišem.

Ali moj je strah bio čudesan

... i tako rječit.

Na milimetar moje kože ispisao je tri tisuće epistola.

Na koncu mi je nježno istetovirao tišinu na lijevom ramenu.

MENI TRIBA

morala sam pisati otočki. morala sam pisati u frizerskom salonu koji se zvao *cyber room* morala sam pisati brzinski jer je čovjek reka da mora završiti za 15 minuta, jer da je već poludia, da mu niko cili dan nije uša.

rekla sam:

pa naravno da vam nije uša kad imate takvu tarifu.

a on je reka:

e gospođo moja, kome triba, taj će platit.

nedan ja ove laptope da mi dica na njima igraju igrice.

onda me pogledao kao osobu koja gotovo da ulijeva povjerenje, ali je na koncu ipak odlučio sam igrati na sigurno:

vi se nećete igrati igrica gospođo moja, jel tako?

pogledala sam ga pa jako zagonetno rekla:

ne znate vi mene...

minutu kasnije dok sam sjedila pred ekranom, *hardware* je bio u sigurnoj zoni.

s glavom punom snova i slanih kovrča, s neredom u kosi, gledala sam muškog frizera za muškarce kako mete muške pramenove i pomislila da bi ga ženskom samovoljom uznemirenog, ipak mogla ženski umiriti.

pomislila sam da bih mu možda mogla reći:

igra je to gospodine moj, ali ja se ne igram.

meni triba.

PISMO U AKTU

U nekoliko jesenskih dana (oko ljetnog solsticija) izvježbanom rukom nježno sjenčam tvoje
južno podrijetlo

... i lice koje nemaš;

Crtam stega kao stupove hrama, prevelika bosa stopala, ugljenom pratim kucavicu.

Kažiprstom sam ti razmazala prah po prsima, osjetio si ga svaki put kad se jagodica
pretvorila u riječ.

Zanesena ne stižem dignuti pogled. A onda stanem.

Pogledam te i vidim da opet manipuliram zanosom da te znam

(pa daj navuci to odijelo)

i da ovaj crtež treba pokvariti bar trima grafitnim točkama kao udasima u svakoj mojoj
napisanoj rečenici...

(i na svakom njenom kraju...)

da nam postane sličan.

(...)

Prvu ću staviti na potiljak jer si nakon posjete oblacima izabrao tresnuti na moje srce...

Drugu na bedro jer si me oborio s nogu samo da bi mi ukrao sandale...

Treću najveću na vrh nosa kojim sada možeš parati (ah moje) oblake

...i koji raste dok nas pričaš.

Poslije ću se ugristi za ruku koja griješi.

Nek' je zaboli što te onako izmišljeno lijepog pustila u moj svijet.

ŠTO KAKO?

da su mi te izgatali iz dlana,
da su me cijeli život upozoravali,
da si me ipak pronašao svojom,
da se kajem što sam zakasnila,
da si blijed i bolećiv i da mi svoje izgužvane listove četveroprezima šalješ,
da si jak i visok i da mi koljena klecnu svaki put kad me u oči pogledaš,
da mi se kad ja zavirim u tvoje oči haljina zacrvni i stidna izgori,
da je cijeli Nevski Prospekt samo jedna linija tvog dlana,
da si besraman i lud,
da si pjesnik i nepismen,
da mi pričaš na šesnaest naših jezika i dva još mekša ruska,
da si jako mlad i strašno star,
da mi ukradeš sve što imam,
da tražiš i ono čega nikad nije bilo,
da nađeš,
da si sjajnog oka koje ne zalazi i koje zna namignuti,
da sve o meni znaš i ništa ne pitaš,
da nikad ne staneš da sve o meni pitaš,
da pronađeš svaku moju stazu koja bridi,
da stazama premrežena svakoj svojoj stazi zavidim,
da su mi usne plave dok te nema,
da me ne zametneš,
da me ne izgubiš,
da jurišaš i osvajaš,
da mi znaš nanjušiti trag,
da si glagol oko mog pupka,
da si imenica u mom zagrizu,
da imaš znak od rođenja iznad gornje usne...

da na njega nikad ne položim prst.

eto kako.

što tu nije jasno?

PERZEIDI

(ili... lamentiranja oko Kumove slame u vremenima suza svetog Lovre)

baš kao kad mi u brzom trku
neka mala mušica poput kamikaze nepredvidivo uleti u skriveni dio zjenice
i skonča svoju sudbinu u mojoj...
kao potpuno zaslužena kazna što je unijela manu u moj pogled... manu koju onda moram
isplakati,
noćas mi je potpuno neočekivano pri povratku u puno prebrzoj vožnji,
u kraj oka uletjela suza...
jedna od onih koje je te noći rani kolovoz obilno ronio
u dalekim konstelacijama mog omiljenog mita
koji je navodno ispisan negdje u plavoj caklini svoda.

i iako je zbog čudnih i složenih mehanizama svemira
nebo bilo tek predvidljivo sažaljivo –
ta je njegova očekivana plačljivost uvijek – *ah, tako čarobna*,
jer u svojoj se neutješnosti suze nikad ne kotrljaju febrilnim obrazima vruće noći,
nego zaneseno i nestrpljivo izlijeću kao plamene ptice...
toliko lijepe,
da je i taj samo jedan iz jata odbjegli požar kojeg je noć izmaštala bez moje pomoći,
taj minijaturni vatromet upriličen samo za mene u mom kokpitu,
koji je preletio postrance
još dugo osvjetljavao krivoputine mojih misli,
iako nespremna nisam imala želju u čije bih ga obećanje pretvorila.

jutros sam se
gledajući u varljive navigacijske mape vlastitog neba
koje su sve s rizičnom, a hotimičnom greškom ljepote u preciznosti,
i na kojima spajajući točke proizvoljnim crtama
naknadno ugrađujem tanko predivo smisla koje će pridržati rasute konstelacije
prema kojima se onda u svojim noćima ravnam samo da bih se mogla uspješnije izgubiti,
pa im nadijevam imena pristigla iz rodoslovlja mitova,
davnih mitova u kojima svaki junak ima neku manu,

baš svaki osim Perzeja...

jutros sam se, dakle,

nakon što sam spiralno zavrtjela Mliječni put u svojoj jutarnjoj kavi

i pretvorila sudbinu koja bi se dala iščitati iz nje u uzbibani vrući vrtlog,

pa onda po navici uz taj vrtlog prije odraza u imitaciju zemaljskije stvarnosti

namjesto cigaretom labavila veze sa zdravljem rješavajući enigmatiku tih mapa

pišući potpuno benevolentno... kao da si tu jutarnju ovisnost ipak mogu dozvoliti,

jutros sam se upitala:

kada sam u nekom času koji je prekriven zaboravom otišla

i podala se, predala i prisegnula ovom novom nebu

čak rastreseno i bez vjere možda... ne sjećam se više,

kada je moje iskonsko nebo naglo, a prekasno odraslo...

kad su iz okraćalih manžeta iscurile one nemoguće želje koje svaki rani svemir uvijek ima u rukavu

spremljene za sprint za zvijezdom padalicom... dovoljno njih za čitav tuš zvijezda,

kada je izraslo iz vlastitih suza kao iz lanjskih cipela,

kada su se i želje i njihove suze izgubile u mitskim vremenima...

je li moje konkavno nebo očišćeno od greške suza u pogledu

u svom zaboravu lozinke kojom bi ih prognane moglo prizvati

možda ipak izgubilo i od ljepote?

ZIHRANJE

Ponekad se, samoprolašeni čardak ni na nebu, ni na zemlji, (a pogotovu ovo drugo), skinem s prvog:

Otkinem sebe od vlastitog pogleda prema nebu,

(...zvijezdama, Perzeju, Ikaru, Supermanu... cirusima, kumulesima i putanji lopte do koša... munjama, selicama i uštapu... i svoj toj nebeskoj ornamentici na koju sam slaba...i koja mi je kobna)

i uperim ga, istina – opet prema gore (svi su moji smjerovi okomica), ali u tom času bez vrludanja i bludjenja...

isključivo, precizno i predano u one, koji se s čvrstim dječjim povjerenjem u karabiner na mom pojasu i daleko više – u tanke ruke koje štrik otpuštaju ili španaju

...visoko uspinju.

Svoju su stijenu znalački odabrali pa nije ni krušljiva, ni prelagana, pogotovo nije prelagana, jer nedajbože prelagane stijene

„...to može svatko.”

Oni su i u posjedu vlastitih krila, pa je potpuno svejedno je li smjer *trojka* ili *petica*...

petica je ustvari traženija od *trojke*

jer je pet uvijek bolje od tri, kako god da okreneš, možda i jer je njihova matematika zbrajanje, a ne oduzimanje, možda i jer je za njih život uvijek dodavanje, nikad dokidanje.

... a i čemu se pobogu opterećivati *peticom* kad se već sanja o *sedmici*.

I kako životno nose tu rijetku *on sight* kvalitetu, i stijenama se baš uvijek penju *na pogled*; njih uopće ne zanima gdje joj je, stijeni, kraj, jer na kojoj god da se visini štand nalazi, oni će se pustiti jednako raširenih ruku.

Strogo anatomski gledano njihove ruke mogu prizvati onu zračnu struju koja pridržava let, kao što njihove noge ne traže oslonca da bi stale, nego da bi se odrazile; te noge ne znaju ni za otpenjavanje, niti za koljenarenje, jer to i nisu noge... više rezervni par krila rekla bih.

Pa kad mi onda dok ih zihram i gutam odozdo, sa svoje vrtoglave okomice doviknu

„Kad se spustim... ja ću Rumenka.“

u tom se času u šarenici mog oka moje fatalno Nebo istopi u neutralnu vinil pozadinu za njih...

šarene, okretne i skladne,

a ja koja sam, *(and this may come as a shock to you)*,

potpuno oslonjena na oba (i još navodno čulna) stopala,

i vezana užetom oko struka...

u tom potpuno ukopano vezanom času

letim najviše moguće.

KRICI I ŠAPUTANJA

(pod novim fenjerom)

koji me dobro zna, dok stavlja baterije u moju novu lampicu,
lampicu koja mi je poklonjena za noćno trčanje,
i dok vrti glavom, moj brat izgovora:

- trebali su ti pušku poklonit.

a onda kaže mojoj osmogodišnjakinji:

- pitala si me što je noćobdija, zlato. tvoja mama.

...

uz sva neslaganja i međusobne optužbe između parnog i neparnog svemira, oba se slažu u tome da je potpuno nejasno iz kojeg je došla zigota koja je onda iznjedrila strast jednog devetogodišnjaka za nogometom; no eto, strast je tu u svoj svojoj snazi, ljepoti i potrebama za prijevozom, pa je svaki svemir zasebno pregrizao žal za onim drugim sportom koji je zbog nogometa morao otpasti, tješeći se valjda da kad dijete zna što želi, da je to već pola odgoja, i svaki svemir se u svoje dane svede na prijevoznika jedne kuštrave nogometne strasti i njenih kopački.

uglavnom... nutiga nogometa na mala vrata u mom životu...

a opet... kako je moja sezona trčanja sa zimskim kratkim danima, a dugim noćima završila (i Isuse, teško mi je to i izgovoriti) ako ne računamo ukradene vikende,

a u mojoj je matematici previše prava mjera, pa ih vikende nikako ne mogu računati, i koja još uvijek vratim milo za drago, pa i nogometu, počela sam svoje vrijeme za trčanje krasti od njega.

i premda trčanje po osvijetljenoj park-šumi, pa još u krugovima, nikako nije isto što i trčanje šumom,

pa se dok tih sat i pol u širokim, ali ipak krugovima - trčim, osjećam poput laboratorijskog miša,

... jer meni je uvijek potreban taj osjećaj beskraj, pa još planine k tome,

ali svejedno... bar sam životno u tom svom trkačkom segmentu uspjela pristati na manje i pogledati stvari s druge strane,

i eto me dakle kako besramno iskorištavam nogomet za vlastite potrebe.

i vodila sam D. nekidan na taj njegov nogomet, i bila je već noć, i ušla sam u Maksimir u tu noć, a Maksimir je bio osvijetljen...

magla i svjetlost lampi, i bilo je hladno, a opet, bilo je tako nestvarno lijepo i pomalo jezovito jer...

čuli su se krici životinja.

i pitala sam se bore li se to one upravo protiv sna...

i pitala sam se, jedna od njih -

zašto se divlji bojimo usnuti.

postoji u francuskom taj jedan predivan izraz - entre chien et loup

... između psa i vuka.

izraz koji označava ono vrijeme u danu netom prije mraka kada je svjetlost već tako slaba da je nemoguće razlikovati vuka od psa.

no ipak... izraz je više od opisa razine svjetla i puno više od onoga što bi se dalo svesti u riječ - sumrak.

entre chien et loup označava granicu između poznatog i opasnog, između prisnog i prijetećeg,

pitomog i divljeg, pouzdanog i nepredvidivog,

između povjerljivog i nepovjerljivog, odanosti i izdaje...

a ja, koja sam oduvijek sama sebi nejasnih obrisa,

te - entre chien et loup... margine vremena, osjećam

...i kao svoje margine.

KAD SNOVI UĐU U CUL-DE-SAC

moja me osmogodišnjakinja neki dan potpuno ushićena nazvala u ured... da mi ispriča što je sanjala,

a ja sam onda između dvije ravne linije jednog projekta, dugo slušala taj zavijeni, neobični san...

san razbarušen, kompliciran i divan,

ali više od zagonetnih obrata, kopkalo me – zašto njihove krivine slijedim tek sada, a ne ujutro za doručkom.

na kraju je ipak pitam:

– mila, a kad si ti to sanjala?

– maloprije... na solfeggiu.

mislim da je već prošlo dosta vremena otkako sam izgubila umijeće spavanja u dvoje, kao što se postupno, ali u jednom času konačno izgube mliječni zubi, ti slatki, mali, šarmantno razmaknuti zubići... tako skloni kvarenju... otkako sam potpuno zaboravila taj *knowhow* koji je navodno u uskoj vezi s tjelesnosti, ali na navodnostima se često slome mnoge iluzije, pa se, na primjer, određene tjelesnosti koje su... nekako tjelesne s istim tim zaboravom ne daju ni razrijediti, ni prožeti... ni protresanjem (za uska ramena) pomiješati. tjelesnost i zaborav su kao ulje i voda, pa će, koja je manje specifične težine... ili – nepodnošljivo *laka*, uvijek isplivati na površinu...

(a mislim da to pogotovo vrijedi za ona ulja opterećena mirisnim notama...)

pa sam na koncu možda svoje umijeće spavanja u dvoje izgubila baš zbog nje... te tjelesnosti, jer spavanje je – bestjelesnost, a spavanje u dvoje je k tome još – prisnost. (*and now... define prisnost for me, pls*)

što se tiče spavanja u jedno...

posljednjih sam si dana potpuno izbila i zadnju preostalu siću prospavanih sati iz noći, koji su mi preostali nakon silnih godina postupnog otkidanja od nje, svjesnog erodiranja njenih obala u korist života, i koji su mi, provedeni u besanom snu (rijetki kao djetelina s četiri lista), ostali kao posljednje utočište od nikad presušene bujice budnih snova.

i sad eto strepim da sam možda izgubivši na koncu i umijeće spavanja u samoći... narušila
posljednje ostatke prisnosti koju sam, moguće je...

jednom imala sa sobom.

nakon što prstenuješ čitav jedan rezervat snova

pjevica

albatrosa

selica

sokolovki

plamenaca

morskih ptica

postane jasno koliki uopće nisu bili tvoji.

ŽUTO POPLOČENJE

Pitala sam N. jutros je li noćas njen san bio Oz, a ona Dorothy, kad je tako glasno i tako dječje zabrinuto, uzastopce dozivala – „Toto!“ „Toto!“, sve dok iz bliske paralelne nestvarnosti nije dozvala mene:

– Tu je Toto, mila. Mirno spavaj...

N. mi je bez sjećanja na san koji je ostavio jedino tragove jastuka na njenom licu, rekla.

– Tko su Dorothy i Toto?

Onda sam se zbunila ja... Jer znala sam da film nismo gledale zajedno.

No svejedno... uz parne i neparne vikende, ljetovanja, kuće i brojeve na istima, bicikle, sobe i kolekcije filmova u njima... činilo se logičnim da je Oz kojeg N. sanja – talog parnog djetinjstva.

Ja se uistinu više uklapam u ono ODD.

Pa sam se čitav dan poigravala sljedećim pitanjem:

Jesam li to ustvari bila ja koja je sanjala N. kako sanja Dorothy koja sanja da je u tornadu izgubila Tota.

I nakon temeljite DNK analize svih osumnjičenih, dvije su sitnice još neriješene u CSI Oz:

Je li i koga sanjao Toto?

I ne manje bitno... Je li sve to noćas možda bio san u kojem je netko sanjao mene?

I ako jest... Tko me sanja usnulu?

Ponekad mi se uistinu, koja tako malo spavam, tako velika područja mog života čine poput sna.

I pitam se nije li sva zbrka otuda što su ih svojatali razni sanjači, pa dok su se njihovi glasovi što su me dozivali imenom preklapali i nadglasavali, pobijali i gubili u vjetru...

mene je nosio moj vlastiti vihor.

Ja uistinu ne znam gdje je Žuta cesta, niti bih se, kad bih je i našla, bila u stanju držati samo tog popločenja,

ali kupila sam danas crvene cipelice.

Blistave i lijepe.

Da izmame kompliment svakom tko me sretne.

Dvije godine poslije, scena je ista, likinje su iste, a jutro je ono jučer.

- *mama, hoćeš li mi nekad dati da nosim one tvoje nove sandale?*

- *naravno zlato. za par godina kad ti naraste nožica - tvoje su.*

- *za par godina??? što je tebi? pa ja sam ih imala jučer cijeli dan u vrtu kad je Marija bila ovdje. i taman su mi.*

Ja često šepam na lijevu stranu srca, ali iznimno rijetko jako blatnih sandala, iskrivljene pete ... i ispunjenih klijetki.

TITLOVANJE SANJAČA

bolesna, u vrućici dugo u noć titlujem snove svoje djece... ispravljam tipfelere u mojim velikim scenama.

da sinkroniziram sebe u njima oduvijek me plašilo; ne mogu se na jedinim snovima u kojima sam uvijek dobra, učiti kako posuditi sebi svoj glas.

učit ću se na vlastitim snovima, odlučujem, u njima sam implicirana samo kao sporedna.

tu je uvijek tako lako izdati očekivanu prirodu likinje. a jednom kad si u njima to uopće nisu tako loše scene...

ponekad samo mislim da je glazba predramatična.

jutros – pitaju me sanjači. mama, jesi li mogla spavati noćas?

vidim... spavanje je ipak moć, neka čudesna vještina...

i odahnem. pitam se kako to prije nisam vidjela?

jesam li dugo čitajući sve što nisam rekla, titlovima pokvarila vid?

ali jasno vidim kako i sanjači polako postaju svjesni da postoje moći kojima ja nisam dorasla.

čitam ptičje tragove u snijegu. mislim – pišu li i one bolje kad su pothlađene? čuvaju li, hodajući bose, sebe od topline?

iz mogućih razloga za riječi ja sam uglavnom izbrisala toplotu.

nekim pričama sam je obećala, ali poslije.

onako kako se djeci obeća pas – jednom kad dovoljno poodrastu da se sami o njemu brinu.

ali pticama je ipak lakše; pera su već tu, srasla i neodvojiva i one ne poznaju straha da bi krila mogla otpasti.

ja nisam ptica.

dok svoja pera držim silovito, u žilavim rukama, u grčevitom hvatu, želim ugušiti sve svoje što bi hodalo... na zemlju baciti sve ono što njoj pripada,

i koja se čitav život pišem ne zaboravljajući Ikara, stežem svoje olovke u dlanu tako grčevito da sam i kao dijete imala žulj od pisanja na *prostom prstu*.

oh, kako porazno za let.

...

dobila sam mail jutros:

subject: gle, crko server od preopterećenosti mojom izjavom

Re: Delivery Status Notification (Failure)

On Sun, Dec 5, 2010 at 4:46 PM, Mail Delivery Subsystem wrote:

Delivery to the following recipient failed permanently:

Technical details of permanent failure:

The email account that you tried to reach does not exist.

Please try double-checking the recipient's email address for typos or unnecessary spaces.

Learn more at <http://mail.google.com/support/bin/answer.py?answer=6596>

----- Original message -----

*Return-Path: Received-SPF: pass (google.com: domain of ...gmail.com
designates 10.142.44.33 as permitted sender) client-ip=10.142.44.33;*

Authentication-Results: mr.google.com; spf=pass

(google.com: domain of ...@gmail.com designates 10.142.44.33 as permitted sender)

smtp.mail=...gmail.com

; dkim=pass header.i=...@gmail.com

MIME-Version: 1.0

Content-Type: multipart/alternative; boundary=000e0cd1569e8927bc0496ababc9

zaljubljen sam u tebe

pišem si titl:

možda si dovoljno odrasla da se brineš o toplini.

možda si dovoljno odrasla da sinkroniziraš snove u kojima si dobra.

JEZIK... PAPALA MACA

Vjerujem u čuda.

Znam da bih mirno nastavila živjeti kad bi mi netko dokazao da je sve slučajnost, jer vjerujem da je i slučajnost čudima zagarantirana.

Prema meni, slučajnosti, ono gole slučajnosti pale s neba – nema.

S druge strane... oni mjerljivi zakoni koji pokreću svijet.

Ma hajte molim vas...

Ali tko u oblacima vidi prognozu vremena... bolje mu i ne govoriti.

On će te slušati, kimati glavom i reći – razumijem.

Ma razumiješ ti....

Ništa ti ne razumiješ, jer nitko ovo, nitko živ ovo ne može razumjeti.

Nema se tu što razumjeti;

Za čim sjetujem – ne znam.

Ali bez bitne namjere je.

SVOJA

Nizala je svoje riječi misleći da će upravo ona otkriti tajnu ljepote, ljubavi i ludila, spremna na sve kao gerila, nadiruća kao kava koja se sprema iskipjeti, isukana kao mač vajtolni, skrivena u školjku kao pijesak jalovi, kao narodno veselje vesela, kao fado tužna, kao ljubav neožudotvorena, kao zemlja ničija...

Nizala je riječi zavirujući u svaki kutak grada, a izbjegavajući svačije oči, svilena kao papir, izmijenjena kao predaja, žedna kao pustinja, samovoljna kao bujica, kao žalosna vrba nagnuta, kao jablan uspravna, savršena kao laž, mnogostruka kao istina, neshvaćena kao legenda, ponosna kao domoljublje, ranjiva kao žena... svoja.

Znala je u skladu posložiti samo dvije plave boje u luk blještave duge, naslikati stolove kako lete i prozore bez zidova, ali ne više od toga... za naslikati profil ljubavi uvijek je nedostajao netko kome neće dozvoliti da postane čežnja.

Nizala sam svoje riječi. Na moj prozor je sletjela ptica i pogledala me kao da tu ne pripadam:
- *Koja si ti?*

Svoja.

OČAJNIČKI TRAŽEĆI SUZANU... (u instrumentalu)

godine su osamdesete
srednjoškolka... zaljubljena ofkors, uvijek u svom svijetu i sa srcem u lokativu...
uvijek *u, o, po* i *na* srcu.
na drugoj strani svijeta Madonna je navodno snimila neki film, ali ne znam ništa o tome,
ja sam u uvijek u nekom svom kažem,
ali sam i kulerica... wannabe,
ja ne slušam Madonnu nego pravim kolekcije Patti Smith i Lene Lovich...
izlazim nedjeljom u Lap i furam s najzgodnijim tipom u gradu
... krosmajhart.

nedjelja je zimska... on stoji na ulazu, viši je od drugih... ima noge do ramena,
on je onaj koji je utabao put svima koji se zovu – *moj tip*,
iako se na mom putu i u mom svijetu *moj tip* nije nikada više ponovio.

kad se približim, smije se, pa mi onda govori... puno i lagano i u pol glasa;
da kad ću dobiti telefon, da mi je nasnimio neke kazete,
da – kao snebivajući se, a ja to volim – jesam li i večeras istresla sav sitniš bakici na
Kamenitim,
da je on i opet bez kinte, da je bio s frendovima u kinu, da je film zbilja glup,
ali ga voli jer ima moje ime u svom imenu,
... jer je i on čitav vikend *desperately seeking Susan*.

...

žena sam u tim i tim godinama... sa srcem koje u međuvremenu nisam uspjela podići po
padežima,
i dalje zaglavljena u lokativu s pogledom na instrumental... koji znam da vara,
vječna kulerica wannabe, *neinstrumentalizirana* i nenormirana.
ljubav jedino živim; o njoj i dalje ne znam ništa.
namjesto diktata iz gramatike, napisala sam cijelu jednu još pogrešnju arhivu sakupljenog
neznanja koja čeka ukoričenje.
na drugoj strani svijeta Angelina je navodno snimila neki film,
ali ja jedva da išta znam i o tome, jer sam davno utabala i put za onu sebe koja je *samo svoj*

tip;

uvijek neinformiran o svemu navodnom u navodnom svijetu,
a od filma i tako više ljubi kazalište, pa ne samo nedjeljom navečer, talentirana za dramu –
piše svoju.

ipak u tim i tim godinama, izlazim više nego u osamdesetima... u Zagrebu je najljepše noćno
živjeti,

a onda u *samo svoja* nikom shvatljiva jutra, nakon sveopćih zagrebačkih noći mislim o
Susan...

o tome kako sam se odonda često svojskije trudila izgubiti je u očaju, nego je očajnički
pronaći.

...

čeka me na ulazu.

on nije najzgodniji tip u gradu, on nije ni moj tip, *moj tip* se *samo svom tipu* nikada više nije
ponovio... kažem,

ali kad mu se približim – puno govorim... i polako i u pol glasa,
i mislim...

htjela bih da me baš ti pronađeš...

htjela bih da mi ti objasniš instrumental.

BERAČI

Jutros sam trčeci u bukovoj šumi, naišla na berače kestena.

U času u kojem sam prestizala vlastiti pogled koji sam na njih instinktivno odapela, shvatila sam da njegova strelica nije bila ni netrpeljiva, ni slavodobitna... jer sam si je, koja baš jako svojatam tu šumu, ali s tim svojim potpunim povjerenjem u njenu pripadnost meni... u posvemašnju nemogućnost njene izdaje, odustajanja, kolebanja

- sućutnu, mogla dozvoliti.

Dopustila sam si tu bahatost da na te ljude što blude mojom šumom, ne gledam kao na uljeze, pa čak ni podsmješljivo, nego - sažaljivo, i da se, koju je jako teško začuditi, ipak u čudu zapitam u kojoj suludoj mjeri čovjek može biti idealist.

U času u kojem sam na kućnom pragu izuvala svoje letačice, shvatila sam da je trebalo pregristi vlastitu misao jer je, van granica moje šume, traženje kestena pod krošnjama bukvi

- moj kismet.

KORIŠTENJE ŠUMSKE CESTE NA VLASTITU ODGOVORNOST

Neki se ljudi/žene vole izlagati pogledima... pogledima provocirajućim, fiksirajućim, besramnim, drskim, ispodočnim. Ja se pogledima odupirem. Vlastitim pogledom. Na svijet, a i doslovnije.

Pa se, bolećiva od glasomanije, jer je neizvjesnije, više volim izlagati glasovima...

Šuma je moj sirenski zov, a ja sam mu, koja živim na njenom rubu potpuno izložena... I nije da nisam pokušavala othrvati mu se, nije da se nisam nebrojeno puta uvjeravala... dobro Tess, rano je jutro, odrasla si osoba, ne treba ti to, nemoj, ne idi u šumu, zaboravi to, preboli, eto ti knjige, evo ti novine, tu ti je kava, jastuci... sveži se za njih, umreži se za svijet, sklopčaj se, predi malo pod plahtama...

Šuma je bila jača.

Pa sam se nakon godina bezuspješnog otimanja, jogunjenja, protestiranja... na koncu potpuno predala.

Položila sam oružje pred noge one koja leži bestidna pod nebom, i podajem se njenom vilinskom zovu, svakodnevno i bespogovorno... istovremeno potpuno onemoćala i potpuno svjesna sebe;

svog ubrzanog daha, pokretnih nogu, bila, svoje brzine...

Pa kao da mi moje posvemašnje predavanje, slabost i ovisnost o njenoj čaroliji, šuma ipak vraća, ostavljajući mi vlastitu snagu i brzinu i neuhvatljivost razbacane iza panjeva koje prelijećem, i ja ih onda trpam u džepove i osluškujem kako šušte i zveckaju, dok istuširana i mirisna, potpuno očišćena od šume, poslije koračam svijetom koji se mirno smjestio izvan njenih začaranih rubova.

Jučer dok sam trčala, poželjela sam položiti svoje lice u njenu mahovinu, isto onako kako ga polažem u pamuk nečije košulje...

No noge kad su jednom u trku više ne slušaju glasove iz glave, noge su uvijek svoje i uvijek trče bezglavo, i glava je ta koja slijedi noge...

Mahovina me ostala željna.

ZEN I UMJETNOST ODRŽAVANJA AUTOMOBILA

vozim žustro i svi moji zavoji oštri su lukovi, ali ipak...

jučer mi je u vožnji pala špigla iz retrovizora i ostala ležati na asfaltu samo tako, sama od sebe...

i nisam se previše uzrujala oko predznaka svoje sreće u sedam budućih godina kad i tako imam čak dva života više od broja narečenih

(a gledajući u terminima – što je jedna godina u odnosu na čitav život?)

a i napuklo zrcalo koje se lomom umnožilo u desetak manjih i tako služi sagledavanju prošlosti koju sam već ostavila iza sebe, a mene uvijek zanima ono što je sljedeće na redu i dokle put uopće vodi...

no, kad je poslije takvo, premreženo paučinstim pukotinama, selotejpom pričvršćeno i vraćeno na mjesto,

slika farova koji su pristizali iz prošlosti i pokušavali me sustići bila je nekoherentna i s opasnom greškom višestrukosti;

odraz u kojem je potpuno nejasno koja je prošlost prava i na kojoj udaljenosti od mene, a koje su njene izmišljene inačice nastale greškom u optici.

i ok... čak se i ja mogu nositi s jednom prošlošću, pa i sa svim svojim prekršajima sadržanima u njoj, prolascima kroz crveno i prekoračenjima brzine... ali svjetlost slomljena na razbijenoj površini ogledala, koju mi je ono onda izmrvljenu bacilo u oči, u tamnoj je zjenici mog oka stvorila nekoliko verzija onog što je bilo koje su me sada ganjale na različitim blizinama i nisu se uklapale jedna u drugu,

prilično opasan pogled u prošlost.

sutra ću kupiti novi retrovizor.

O VOLVIMA I RIBAMA

taj Volvo je li... bio je to divan auto. totalno kul bez ikakve sumnje.
toliko staromodan da je to teško zamisliti.

ali... koliko me taj benzin koštao... pfu.

pa sam kupila taj neki mali, malecki, majušan crni, ali isto van standarda.

i dok mi je tip tog majušnog (prava prilika!) prodavao,

rekao je: - *evo sad imate jedinstven auto u gradu.*

ja sam rekla: - *ali ja neću jedinstven auto, ja već imam jedan jedinstven auto... ja hoću normalan auto.*

a onda sam kupila drugi jedinstveni auto i uparkirala ga u svoje dvorište.

pa sam tri godine imala dva jedinstvena auta u gradu.

a kad nastupi frka s gumama

(mislim ta promjena ljetne u zimske, zimske u ljetne... uvijek kasnim po par mjeseci, ustvari stalno imam suprotne)

nađe se tu često i uredski

i jednom kad je Karmen dolazila k meni (na vrh brda... precizno)

zove me s moba... s ulice i kaže: - *ti nisi normalna, imaš tri auta u dvorištu... ti zbilja nisi normalna. di da ja sad parkiram?*

no eto... onda sam odlučila prodati Volvo, a i mali unikatni, pa prvi put u životu... imati barem normalan auto,

... kad već fali normale,

pa sam došla u ured i rekla prijateljici Mirni: - *Mirna, aj mi prodaj auto.*

mislim ta se kuži u aute... ono, za ne povjerovat, a vozi i motore...

i sjedne ona do mene i onako... u dvije minute stavi sedam oglasa za taj mali na sva glasila ove zemlje,

a ja je gledam totalno impresionirano... i mislim: - *ok... nisam ni ja glupa. sad ću ja i Volvo tako.*

i sjednem i... da skratim - otelo mi tri sata života. dva oglasa.

ali sam još nešto i zbrljala u svemu tome, naravno...

i uglavnom sam u istom plavom glasilu stavila isti oglas - dvaput,

ali da ne bi bilo banalno i dosadno (jer toga se ovdje bojimo k'o vraga) – s dvije različite cijene!

(ovo je ograđeno mjesto za smajli)

i sad... zovu ljudi pa pitaju: – *a vi prodajete dva Volva?*

hjah, trebalo mi je da shvatim...

e sad... širi kontekst...

najširi kontekst je taj da ono što mene ne zanima, to ne postoji

pa recimo auti... *tough*... a i oglasnici... i sve tako neke stvari.

tu sam skroz nesposobna i ne mogu se natjerati da se osposobim.

eto, ne mogu.

pa je recimo moj mali malecki (prava prilika, kažem) i sad u nekom glasilu,

i dobijem ja jučer mail – *a jel možete vi staviti i sliku tog auta?*

ne mogu.

ja... koja fotkam 786 slika tjedno

i objavljujem ih i bluram ih i radim galerije i rušim servere i zasipavam ljudima inboxe... ne mogu odslikati svoj auto!

...i poslati jednu sliku mailom

a malo uži od najšireg konteksta je bio taj da sam ja u toj fazi bila totalno... uf,

emotivno slomljena i bolesna nešto,

a strepila sam da sam još bolesnija...

i bila sam totalno izmučena raznim doktorima i šavovima i punkcijama, totalno...

i užasno nesretna.

i kad bi me netko nazvao... ja bih se javljala glasom tipa ono – *koji k* hoćeš?*

(to da sam na pitanje koji je motor unutra, iz knjižice glatko iščitala „OTTO ČETIRI TAKTA“... o tome već postoji zaseban post)

no uglavnom... nazove taj neki fini glas, i ja tom glasu, prvom od njih ne znam koliko,

ne kažem: – *koji k* hoćeš*, nego ono... pristojno pozdravim.

– *vi prodajete Volvo?*

– *da, ali ne dva.*

on: – *koja sad dva?*

- zabunom sam stavila dva oglasa (tu nešto još ubacim, kao smotana), pa ono... recite na koju cijenu ste se navukli, mislim... da si ne krademo vrijeme.

- ma nije bitna cijena. ja sam zaljubljenik u taj model Volva. recite mi prvo o autu... ne razumijem zašto ste napisali da nije u izvrsnom stanju.

- ??? pa kad nije.

on (čudeći se): - joj vi ne znate kakvi su ljudi. svašta napišu.

ja (čudeći se): - mislim, što da napišem da je u izvrsnom stanju, pa vVi onda dođete i što onda? ukrali smo si vrijeme.

- ja vas razumijem... ja sam isti takav.

i tu mi sad nešto kako se razumijemo... pa onda ja opišem Volvo u pravom autentičnom neizvrsnom stanju.

- i koja je cijena?

- gledajte... tamo piše ta druga cijena, koja ni ta nije ona prava, jer je Mirna rekla da bih se ja sad tu trebala još nešto kao cjenkati, ali meni vam to sve ide tako na živce... napumpavati cijenu, da bih se kasnije mogla cjenkati, pa smo onda kao i vi i ja zadovoljniji... mene to strašno nervira i krade mi vrijeme.

- joj, ni meni se to ne da. ja sam vam svaki auto koji sam kupio - preplatio, a svaki koji sam prodao - dao ispod cijene.

- jeste vi možda Riba u horoskopu?

- jesam. 21. 2.

- !?!?!!!!! i ja...

eto!

kupio je moj auto.

Riba rođena 21. 2.

danas mi se pristojni tip javio pristojnim pozivom na pristojnu vožnju u obnovljenom Volvu. uglavnom... auto je u izvrsnom stanju! štedim da ga otkupim nazad.

u međuvremenu...

PRODAJEM AUTO!

(prava prilika)

OVA VOŽNJA JE MOJA

viteški spašene crvene kožne rukavice koje bi sama izgubila, skinula je već za volanom da bi *odesemesala* svoju toplu emociju koja je bila tu, opipljiva pod njenim prstima.

znala je da ga želi vidjeti još jednom.

promislila je... predložiti ću mu da mi pravi društvo na putu sutra. a onda odmah... bože kako si glupa. ne možeš to, znaš i sama zašto.

ušla je u inbox s prvim gutljajem uredske kave. njegova je poruka svijetlila s vrha slovima - *driving miss Daisy*.

bilo je to dovoljno nevjerojatno da napravi ono što bi i tako učinila.

nazvala je i rekla na svoj način koji se nikad ne libi izumrlih riječi i ugroženih emocija: - meni je to romantično. voziti se dugo dok pada snijeg i pričati.

oba ponuđena vozila čudnih registracija ipak je odbila. rekla je smiješeći se: - ova vožnja je moja. voziš jedino ako imaš neki blijedoplavi.

on je rekao: - na žalost, ne... stendalovski - *Le Rouge et le Noir*

bio je to najpravi odgovor, koji je morala odbiti. nasmiješila se opet: - onda idemo mojim. trula višnja. većina muškaraca ne zna da je trula višnja boja, znaš to? imat ću podočnjake, upozoravam te.

on je rekao: - bit ću dolje prije tebe. ne opterećuj se minutama... čekat ću te u kaputu zimskom krojenom bez veze.

...

neki ljudi nas spase kao što se spašavaju ptice koje ispadaju iz gnijezda.

moj brat, recimo, ima čudnu karmu. svako toliko mu pred noge, na asfalt, padne neka mala letno neosposobljena ptica koju on onda spasi. neko vrijeme se i na telefon javljao s „bolnica na kraju grada“. pisat ću možda jednom o tome. ja, recimo, imam čudnu karmu da letno neosposobljena svako toliko ispadnem na asfalt. o tome možda pišem stalno.

...

neki ljudi nas nježno pokupe s asfalta kao što se pokupi ptica.

...

oni ljudi koji su dugo čitali njene promrzle i bose tragove u snijegu znaju da poneka ptica ne može pripadati čovjeku.

...

u drugom gradu su izmijenili volan i još nenapisane priče.

na kraju je rekla: – nekako sam ipak tužna.

on je rekao: – ne. ova rana je moja.

KRAJ SVIJETA U NAJAVI

pisala sam o koljenima prilično.

pisala sam o koljenima više nego i o stopalima. ipak, većinu toga sam izbrisala.

na mahove se činilo prilično neprilično.

mislim, ne možeš baš u svakom društvu reći recimo:

*no navečer dok se svlačim i gledam u svoja gola koljena,
shvatim da bi mogla biti bilo čija, jer su ničija kao i zemlja.*

a ja sam, recimo, rekla baš to.

i onda sam još, pazvamo... navodeći vjetar na svoje vjetrenjače zaključila da su kraste na koljenima

nespretno zarastanje temperamenta u djetinjstvu, a pisanje kad odrasteš. eto.

i ostala živa. više manje.

poslije sam se, naravno retroaktivno, užasnula od toga kako sam samo neuklopljena u *svako društvo*. jako užasnula. pa sam onda, masu suptilna, jer ih nisam znala uklopiti - uklonila neuklopljena koljena.

a ovo jutro jutros, po povratku s ljeta koje mi je izmicalo dan za danom, u požarima... u transferima,

po povratku s ljeta koje mi je izmaklo... morala sam ga pustiti s lanca. morala sam ga istrčati, ovo jutro po povratku, jer se nikad nemam čvršće u rukama nego kada si bježim, jer nikad ne stojim čvršće na zemlji nego kad letim.

pala sam. gadno. pala sam tako gadno, tako gadno, da sam mislim zauvijek upropastila koljena. izgledaju u svakom svom detalju kao koljena koja će zauvijek ostati ničija zemlja.

i ako to nije tužan prizor... ne znam što jest.

a onda me potpuno razbijenu i polupanu nazvao moj direktor kojeg volim iako ne haje ni za rane ni za kraste, i rekao: - *Suzana... imam jedan krasan zadatak baš za tebe.*

a ja sam pomislila kako mu sad oči sigurno sjaje baš kao i uvijek kad ima jedan *krasan zadatak baš za mene*,

i pao mi je mrak na oči. jer sam jasno vidjela neki novi most kako mi prijeti... mostovima nedorasloj.

nije bio most... bilo je nešto što je svakom mostu van dosega, a o mojima da se ne govori. dok sam jutros jako i nezaustavljivo krvarila po parketu izbjegavajući patos i još herojski

susprezala suze u očima na koje je pao mrak, moj mi je direktor rekao: – *Suzana, šaljem te na kraj svijeta. vidjet ćeš kraj svijeta, Suzana.*

pa eto... idem na kraj svijeta potpuno razbijenih koljena. *so very me.*

...

ja sam kraj svijeta uvijek zamišljala kao Caveov – *Till the end of the world*

(pa kaže... *waiting for me in your dress of blue*)

i vraćala mu se omađijana godinama...

mislim... što ja pričam, nisam mu se vraćala – stajala sam tamo omađijana,

(*waiting for you in my dress of blue*)

sve dok mi ga D. jučer nije izbacio iz playera u autu i lupio *KRAJ* kraju svijeta,

i *podebljao*, roker wannabe u nježnoj dobi od deset, svoje *Gunsiće*,

pa kroz mobilni aparatić za ispravljanje zuba ozareno prošušljetao: – *mama, a šad slušaj ovaj šolo.*

i sada – dok šviram švoj šolo i gledam svoje noge, koje poharane bezbrojnim padovima

i još s četiri ožiljka od uklanjanja točki koje su bile mjesta nesporazuma sa suncem,

izgledaju kao da su se jedva žive vratile iz nekog rata baš – *do kraja svijeta*,

dok gledam te svoje krive neispravljene noge, jer za neke anomalije ne postoje dječji aparatići,

pa nastavljamo s njima kroz život... klecavo...

smiješim se tom jutros *out of the blue dress* poklonjenom *kraju svijeta*

i najednom vidim da je kraj svijeta jako oprečno mjesto.

pisat ću kad se vratim.

a ovo što slušate... možda ipak nije šolo.

KRAJ SVIJETA U REALIZACIJI (Portugal)

ovo je zapis koji sam si najavila. ovo je dnevnički zapis u kontinuitetu.

i mislim da je ovo izoliran slučaj u ovom dnevniku da se jedan zapis nadovezuje na prethodni,

da raste iz njega namjesto da ga negira... da ih ne čupkam i ne odbacujem kao „voli – ne voli“ latice.

ovaj zapis ovdje je – kraj svijeta u realizaciji.

proljetos sam u jednom svom pismu ostavila ovu priču,

baš ovu – od riječi do riječi... istu isticijatu,

priču koju sam mnogo puta rekla – kazala,

ali živu živcijatu – istinu:

jako, jako davno na pariškom uličnom „marketu“ Porte de Clignancourt

nabasala sam na štand gdje je neki tip prodavao isključivo fado.

kazete... eto tako davno je to bilo.

i ja sam izabrala neke tri, a on mi je rekao, a pazi... prodavao je samo to – fado...

on mi je rekao: „što će ti to? zašto to kupuješ? fado ne valja. nemoj kupovati fado!“

ja ono... upitnik. puno upitnika. mislim – jesi ti lud? prodaješ samo fado.

na koncu sam iz protesta kupila pet kazeta. dao mi ih je vrteći glavom. tipa... sama si si kriva.

i onda je još na svom broken english rekao da su koji slušaju fado – broken people.

možda me blistavu htio spasiti od nečega, ne znam...

eto, baš tako sam rekla – kazala, pa ustvrdila da ne znam.

no ustvari... znam ja dobro. *znam* da je prodavač fada tada *znao* da ja nisam tip za fado;

isijavala sam golu sreću tih i tih godina.

pa sam onda, iz protesta zbog diskriminacije možda, u godinama koje su slijedile rasla urastajući u sebe,

da bih izrasla u ženu koja se svoje blistavosti ama baš nikad neće odreći, ali će svoje riječi uvijek nizati u čežnju.

nostalgiju...

saudade...

ja pišem fado. ili on ispisuje mene...

fado nastaje daleko od središta, daleko od težišta... na rubovima...

fado nastaje od horizonta, od beskraja, od daljina, od samoće... od želje za povratkom.

fado nastaje na kraju svijeta.

ali...

kraj svijeta je jako oprečno mjesto.

ja sam vidjela kraj svijeta. bila sam tamo.

i rekla sam da ću ispričati kad se vratim.

pa što reći...

neka u ovim kronikama ostane zabilježeno i to da je jednog od dva ljeta ove godine tessa k.

of all (broken) people

došla do kraja svijeta razbijenih koljena na bosim nogama,

pišući se potpuno čitljivo stopama po toplom pijesku.

kraj svijeta se ne pronalazi prstom na karti, niti se traži sa skraćene udaljenosti,

onako kao što se traga za sedam sitnih razlika na dvije naizgled identične slike.

jednom kad dođeš na kraj svijeta pišući se čitljivo, pa i bosim stopama po toplom pijesku,

shvatiš da je kraj svijeta točka na kojoj se rađa žudnja za otploviti i otkriti Novi.

i naravno da je taj Novi postojao oduvijek. otkrića su subjektivna kategorija.

i naravno da se nijedna zemlja ne bi trebala po meni zvati,

baš nijedna,

... osim te *ničije zemlje* kakva su bila moja koljena.

JUTRO S NEBOM U HEKSAMETRU

ovo jutro s nebom u heksametru bi u pradavna vremena možda i bilo sposobno ispisati opet isti mit

ali prošla su navodno ta herojska vremena,
davno...

no u svakom slučaju dok je nebo jutros ronilo kišu, ako je u nekom njegovom dalekom kutu možda i zarominjao poneki detronizirani vladar Olimpa ... milozvučno, Danaja to ne može znati jer mjesto radnje u vremenu radnje koje bi se dalo svesti pod *neherojska vremena* srećom je ipak stereo kokpit u kojem je glazba uvijek primjerena trenutku rekla bih, i dovoljno glasna i pogrešna za nadglasati sve što je eventualno ostalo od nježnosti.

a osim toga...

iako će zbog greške u njenom mitu koja ima svoju klicu još u onim pretherojskim vremenima kad su se čitale slikovnice gdje se žabe iz kišnih lokvi pretvaraju u prinčeve, a ne bogovi u kišu... i koja je onda, ta klica s greškom, upravo herojski rasla, iako će zbog te mane po kojoj su riječi uvijek važnije od svega, i koja se eto ni *upgradeanjem* nije dala istrijebiti – moderna Danaja mog rebrandanog intimnog mita i dalje biti plodna baš od riječi i zatravljena Svijetom čije će granice uvijek najlakše i najljepše erodirati pod njihovom kišom... Svijetom u čijem početku bijaše riječ ili mit...

whatever...

no ipak, ta moderna Danaja neće dočekati eventualni smještaj među zvijezde na dalekom kraju svog mita u to sam potpuno sigurna; ne bi bilo pravedno prema boljim i kvalitetnijim likinjama mislim...

nit' će ga uopće čekati – nije ona taj tip, a i nebo koje ona cilja je puno prozaičnije nebo, pa i onda dok samoj sebi isušuje korita da može žeđati za kišom,

... jer dok ne žeđa i ne žudi nije živa,

pa i onda dok samu sebe omeđuje i zatvara u paravane

... jer gdje da inače naslika žuđeno četkicom umočenom u dažd?

pa će se zato i pustiti u toj sumnjivoj i besramnoj raboti, pustit će se čak i tren predugo, jer duboko u sebi unaprijed zna da će već tren nakon *trena predugo* te svoje razlivene fantazije moći – slobodna u skućenoj mjeri svog kokpita... i trepavica otrtih od dažda, dok vozi

zavojima koji su isključivo oštri lukovi i toliko žustro da tu i tamo pad glavom plati retrovizor,

- prebrisati brisačima.

moderna Danaja uglavnom ne zastaje jer je obnevidjela od kiše...

mislim; čemu kad je toliko jednostavnije i ah, pogibeljnije... stakla magliti vlastitim dahom.

no mitovi, srećom, skrbe o svojim maloumnim Danajama, čak i mitovi s greškom o Danajama s greškom

koje na zamagljenom staklu ispisuju ime svojih heroja da bi se pravile važne *italicom* i onda još glumile da nelegalno puštanje svjetlosti kroz tako ispisane mantre u kokpit ranjene duše
- nema ama baš ništa s tim.

pa zato eto kažem; potpuno zaslužno neće završiti među zvijezdama.

no onda opet, svejedno jer...

ono što znam je da će im njihovo prozaično nebo

baš uvijek bez greške ponuditi pregršt odmorišta i izlaza

baš po njihovoj mjeri.

KADA SE NE OSVRĆE ORFEJ

danas si tako teško praštam to što sam taj odlazak,
ne ljudi od mene,
nego nestajanje moje emocije za njih,
uvijek ćutila kao bol,

iako baš ljubav može najviše boljeti, pa čak i kada se voli obostrano i predano,

što mi je to moje raščaravanje bilo nepodnošljivo
jer sam gubitak vlastitog zanosa uvijek smatrala baš – gubitkom,

što mi je pogled na vlastiti odlazak padao tako teško... kao da gledaš umorne vojske koje
polazu oružje...

što bih novu slobodu znala uprezati u osvrtnje, a ne u odraz za skok

to što sam uporno gledala crno-bijelo,
pa uvijek vidjela ljubav kao rast, a njen kraj kao pad,
pa i onda kad je taj rast bio sputan, a pad oslobađajući.

što sam stiskala oči pred jednostavnom istinom
da se razlozi za tugu često lakše i više množe s rastom,
nego što se dijele s krajevima....

što sam uvijek htjela natjerati svoje osjećaje da prorade, i vrte se pa makar u prazno i onda
kada su već razmontirani ležali na tlu.

VOLIM KROZ TREPAVICE

- *Mama, hoćeš li zaželjeti želju na moju trepavicu?*

- *Neću, ljubavi. Zaželi ti svoju.*

- *A ako ti je kažem... hoće li se i onda ispuniti?... Jel' se može dogoditi da se neka želja ne ispuni?*

Nastavila sam otirati duge mokre lasi, najnormalnije na svijetu, kao da se svijet nije upravo prestao vrtjeti na tom upitniku. Otirala sam kapljice bijelim frotirom iako je ono što sam htjela pokupiti u meko tkanje bila sjena iz tog svijetlog živog oka koje je sada puno strepnje i straha od udarca htjelo proniknuti u moje, sjena njene želje, jedine želje koju ne mogu čuti jer sam baš ja bila ta koja joj je zauvijek spustila brklju da bih oslobodila put sebi... pa ako mi je sada kaže i onda se rasplače - mogle bismo plakati obje.

A mi ne znamo kako se to radi.

Mi se znamo smijati, onako grleno i glasno, ili se s nosom pod pokrivačima gušiti od smijeha, ili se smješkatii fintama starijeg brata, onako ženski s puno razumijevanja za dječачke čudne odabire, znamo i pričati... s uskliknicima, s puno uskliknika u glasu, i plesati znamo, savršeno plesati, svaki njen sljedeći pokret ja već znam unaprijed, a i ona moj iako se ne ponavljamo, iako je ples uvijek drugi, imamo, mama i kći, isti zazor od ponavljanja istog i intuiciju za ono što slijedi... i znamo i pjevati, njen glasić u prvom planu, moj kao sigurna pratnja i nepregledna baza versa, mi znamo i kako je to kad je tješim i skupljam njene tuge u svoj dlan, jednu po jednu kao vlati trave iz kose, ali plakati u paru... ne znamo.

Htjela sam s kapima vode izbrisati to jedino pitanje koje ljubopitljiva glavica nikad nije dorekla, iako je ono stalno tu, u njenim trepavicama, u njenim crtežima, u njenim molitvama, u njenim sjećanjima, u iznenadnim tugama koje najednom presjeku najradosniju i najvedriju djevojčicu zvonkog smijeha, koju ne poznajete.

I skupila sam glas u hrpu, i jako polako i jako teško ga usmjerila u misao koja se upravo spremala zauvijek oteti komadić djetinjstva:

- *Ljubavi, neke želje se nikada ne ispune. Postoje takve želje. Ali ispunit će ti se puno, puno drugih želja. Vjeruj mi.*

- *Ali mama... ja uvijek zaželim samo to... uvijek to... Isto.*

Nevidljiva ja je bezglasno rekla: „Znam, zlato.”

Ona vidljiva je nastavila otirati kapljice s kose i strpljivo i pažljivo prstima iz opranih lasi vaditi nevidljive vlati trave i stavljati ih u svoj dlan.

ZRCALJENJE DLANOVA

jučer sam je učila heklanju...

šarene vunice i to.

i problem je bio taj što je ona ljevakinja, i trebalo je *mirroriti* položaje, i pokrete mojih ruku i prstiju,

i zrcaliti moje na njezine... sve smo zapetljale.

na koncu smo rezale i parale već dovršeno.

a onda je primila moju ruku u svoj mali lijevi dlan i kao i bezbroj puta do sada nježno obuhvatila i umirila moj svemir prstićima osmogodišnjakinje već jako izgrađenog stila, koja bez pardona lakira svoje nokte u zagasito crveno, umiruje svemire i resi se prstenjem kao ruska grofica, i rekla:

„mama, ti imaš tako nježne ruke. uvijek bih ih prepoznala...”

a ja sam pomislila kako uistinu – tim nalakiranim prstićima ja domahujem svijetu, kako smo od prvog časa sve zapetljale neodrezljivo i neoparljivo...

i kako ću u tom mekom dlanu uvijek moći naći zarobljenu onu količinu zraka koja mi je potrebna za disanje kada se čamac prevrne.

WHEN THREE WISHES STRIKE BACK

Ja ću sebi zaželjati san. Ne bilo kakav san... San *kao zaklan*, san *ne diraj lava*, san s materijalom za bar tri udaljena slova iz sanjarice, san čvrst, san dubok, san s izvaljanom posteljinom, san za ljepotu, san koji ostavlja spokojno srce, a urezane tragove jastuka na licu, san koji dolazi u kompletu s kašnjenjem, s tri zvonjave budilice koje nitko nikad čuo nije i o kojima ne zna ništa, san dug, san kao ljubavnik... sveobuhvatan, sveznajući, moćan, koji ne pita, koji zna, koji uzima i što je njegovo i što nije, i vrat i koljena i zglobove i prste i glasnice.

Ja ću sebi zaželjati dan. Ne bilo kakav dan. Dan sa *sky is the limit*, dan s centrom i pažnjom i sobom u pažnjinom centru, dan koji ću prohodati na nogama, dan koji se podrazumijeva, dan koji se ne pita, dan koji ne treba dodatno pojašnjavati, dan koji ne nosi poruku jer nije golub pismoša, dan koji ne treba prstenovati, dan kao kruh, dan svakodnevan, dan nasušni, dan u kojem je plavo samo plavo, a riječi su samo riječi, dan u kojem se tijelo ne preša umetnuto među stranice pisama u prozirne cvjetove koji su zaboravili svoj miris, dan u kojem se od njega ne pravi zgodan efekt na ekranu, dan u kojem se sve okrene naopako pa stvarno postane opipljivo, a nestvarno ne postoji, dan u kojem se ne čudim, dan u kojem ne gonetam... dan u kojem ne želim razotkriti tko mi je dobacio dušu do ovog ovdje trenutka i zašto je onda nisam pustila da padne.

KADA TREĆA ŽELJA UZVRATI UDARAC - PART II

Ja nisam zaboravila nacrtati ovcu, a nisam zaboravila ni da ovca može biti i kutija, ali često sam paradno izgovarala da si ne bih povjerila ni ovcu na čuvanje, a baš uvijek kad bih davala trijumfalne iskaze o tome koliko se loše brinem o ribolikoj sebi.

Svejedno uistinu, uistinu nisam mislila da će mi uginuti ta ribica.

Uvijek zaboravim da nosim moć predikcije kao životnu kaznu.

Brinula sam o njoj tri tjedna i brojala vulnerabilne dane u kojima se moja ideja slobode gledala kroz staklo s teškom idejom zatočeništva koju je predstavljala ta pokretna crvena krpica, i s osjećajem nametnute krivnje odvezivala od nje pogled, pa ga ponovno zabrinutog vraćala (*jel diše, jel jede, jel spava*), a onda je dvadesetiprvog dana uginula ribica o kojoj sam trebala brinuti samo privremenih i zasluženih sedam, na kraju jednog obrazovnog razdoblja.

I premda je svojim odlaskom efektno poentirala moju negodujuću misao pri preuzimanju i zaokružila liniju mog otpora ideji koju je svojom *tough luck* predstavljala – za mene nije bilo ničeg slavodobitnog u tom poentiranju; kad jednom pobjegneš iz staklenog zvona, ma kako davno to zvono zvonilo, razviješ posebnu empatiju za život u takvim interijerima.

Osim toga N. je toliko gorko plakala da sam se u jednom času morala složiti s tvrdnjom da je Ginger na nebu, izabravši suludu laž i privremeni ustupak svoje svakonoćne vizure nebeskog svoda vlastitom djetetu – kao privremeno i manje zlo.

A osjećala sam se i dvostruko krivom; čitavog je dana bila mirna i spavala u kutu akvarija kao što dan poslije dugog i bučnog rođendana, u najčudnijim kutovima stana odjevena spavaju preumorna djeca, a ja sam joj se narugala: – *Hej ti možda ipak nisi riba. Ti si noćna ptica.*

Bila je to šala, jasno je i smijala sam se bez zle primisli, ali barem bih ja trebala znati koliko su ribe nevjerojatno osjetljive, i još naučiti uzdati tu moć predikcije, jer učinilo mi se na čas da je moja poruga poslužila kao jednokratna riblja karta za ptičje nebo... ili neko drugo još neumjesnije.

Ribica je ušavši na mala vrata mog stana, napravila transfer u vječnost čije ću krive drine ispravljati od sutra kada dječje srce više ne bude tako neutješno lupalo, a jer je ostala

neplanirano dugo, baš kao Tereza kod Tomaša i pogazila moja pravila slobode, ja sam se linijom prenačitanog srca na koncu tog konca ipak vezala za povjerenu mi bespomoćnost.

I sada, na koncu konca i traljavo obavljenog zadatka mogu samo reći da sam se baš u razdoblju tog dvadesetijednog dana na zasluženom kraju jednog obrazovnog razdoblja domislila trećoj zlatnoj želji, ulovila je sklisku u dlanove, vidjela gdje nebo more presijeca i...

A ovo da je Ginger otišla, da je N. plakala, a malo i ja, i da sam joj još lagala...

Moj će mi *tough luck* oprostiti sve, samo ne to da sam sretna – 3 od 3.

PESICA KOJU NEMAM

jučer šećem s prijateljem.

poslije... u slabašnom snu jedna mi se misao vraća uporno... kao Lassie kući, čas bojažljiva, iscrpljena, slaba,

čas sigurna i na svom terenu, vođena željom da moj jastuk zgrabi zubima, pa snažno protrese glavom iz šije.

ujutro mu pišem:

poslije sam razmišljala o onoj tvojoj rečenici da su psi kao i njihovi vlasnici

i najednom, zgromila me spoznaja da ja ne bih voljela svoju pesicu.

a ni ona mene.

i bilo mi je tako žao te pesice koje nemam.

steglo me srce za nju.

... a o sebi da ne govorim.

...

eto to sam napisala davno jutros. isti osjećaj jake krivnje još grebe po vratima.

pa bih rado da netko udomi pesicu koju nemam.

u korist svog *dizanja ruku od...*

mogu reći da je životinja potpuno nepripitomljena i neodgojiva...

izrazito naglih i rizičnih pokreta,

toliko svojeglava, slobodna i gladna života da nikad ne sluša,

ni ikoga čuje dok duboko uzbuđena napinje svoje tijelo u luku

bezglavo stremeći opasnosti,

da srlja u nevolje,

da radi *ljudima* štetu,

veliku... često neprocjenjivu,

da će se potući i s čoporom čagljeva ako treba,

ali će stati kao ukopana pred nekim tko joj ne želi nauditi... *ljudima*

i - ni makac!

da zubima snažno ulovi svaki gležanj za koji pomisli da je ušao na *njen* bogomdani teritorij.

da maženje u njoj izaziva objest.

i da...
postoje i neke predaje o tome
da jednom kad se preda...
kad pobijedi talog sjećanja...
nagomilani oprez, zov predaka, instinkt preživljavanja...
da jednom kad odluči izložiti svoj trbuh,
a pod dlan podmetnuti vrat koji pulsira žurnim srcem,
da ista ta nemoguća zvjerka zna biti topla.
ja o tome ne znam ništa!

REDACTOR'S CUT

ponekad sam umorna od neprestanog skrivanja i sporadičnog hinjenja da ne želim da me se vidi kroz neoprane prozore... kad eto evidentno želim.

i tako je previše vremena već potrošeno na stvari i emocije koje ne mogu kontrolirati.

znam da moram biti hrabra i organizirana i pametna, ali istovremeno više od svega trebam svoj ranojutarnji ples i kap parfema previše na koži i bar jedno putovanje pred sobom kojem ću se radovati...

trebam to jednako kao što trebam vodu i zrak i još neke stvari o kojima navodno ovisi život...

trebam maglu i izmaglice jednako kao što trebam sunčane dane...

trebam zagonetke, a ne odgovore...

trebam čudo, a ne slučaj...

i noge na stolu u dišparnim čarapama u istoj mjeri kao što trebam visoke pete...

trebam iznenađenja, a ne proročanstva, trebam otkriće, a ne Gaussovu krivulju,

trebam izuzetak, a ne pravilo, trebam nevjerovatnu mogućnost, ne statistiku...

trebam kosu dovoljno kratku da se da razbarušiti i dovoljno dugu da dugi pramen s čela mogu ženstveno zataknuti za uho...

i ushit je uvijek opcija, ali baš jednako su to čežnja i nedostajanje i nada...

ne mogu se više boriti protiv sebe.

to sam ja.

this is redactor's cut

the less... I don't care

ne znam što ovo znači...

možda je to zato što moj ured ima pogled na planinu, a ja samo navodno radim...

možda je to zato što sam se prestala ispričavati...

možda želim reći da nije da ne govorim istinu zato što lažem, nego ja naprosto ne znam gdje je istina,

i sigurno nisam htjela reći da mi je u trenu čitav moj tadašnji život

ovisio o tome hoću li moći naći i reći tu istinu o sebi

i da sam je silno htjela naći i izgovoriti i spasiti taj život, jedini koji sam imala...

ali nisam uspjela... pa sam otišla

sigurno nisam baš to htjela reći... ali je to - istina.

možda hoću reći da se istina o filmu ne može iščitati iz tlocrta sale za projekcije... ove moje sale,

jer se niti istina o životu ne može iščitati iz sale za operacije...

možda se može iščitati iz neke druge sale, ali to je već iz druge priče...

možda hoću reći da sam, iako ne govorim istinu – potpuno iskrena, što u kombinaciji može biti prilično bolno.

ili je ovo sve zato...

što ponekad poželimo popisati neke stvari o sebi,

kao da popunjavamo beznačajan leksikon dopadljivim odgovorima koji će nam dići cijenu u razredu,

zaneseni u beskrajnom vremenu petominutnog malog odmora između testa iz biologije i nove lekcije kemije

na nekoj klupi u hodniku...

da bi u nama ostalo što manje onoga što nismo rekli

a što iz dana u dan traži sve više mjesta.

MIIMOSMJERNO UPS AND DOWNS

kad sam bila mala, bila sam jako ozbiljna i razumna...
bila sam odraslija od svih odraslih oko mene i oni toga nisu bili svjesni,
ali su ipak svi odreda mislili da sam starija nego što jesam,
jer bih se, recimo, odazivala pozivu u igru tek nakon što bih bila sigurna
da sam skupljenim peticama unijela dovoljno reda,
a potrebnu količinu nereda, znatnu, svaka četiri sata, jedino pročitanim knjigama
... intraduševno,
a i to samo ako bi mi u igri bilo dozvoljeno pretvoriti se u neko nestvarno biće s puno
skrivenih tajni.

danas svi misle da sam mlađa nego što jesam,
a u jednom času vjerojatno previše unesena u igru iz koje sam izgleda zaboravila izaći
odavno sam izrasla u odraslu ženu s velikim postotkom nestvarnosti u sastojcima
i s puno previše skrivenih tajni i konspiracija duše spram tijela.

i to mislim može značiti samo jedno:
– ja ustvari rastem unatrag.

i ponekad se pitam...
hoću li se jednom sresti negdje na pola puta... idealnu...
ili se to možda dogodilo, a nisam osjetila,
jer to je bio taj jedan izolirani – idealni trenutak,
koji ne vuče za rukav,
koji ne traži pozornost
...trenutak u kojem nema šupljina i u kojem je sve na mjestu.

ako i jest... ne sjećam ga se. a ni ne žalim za njim.

jer...
mjesto koje je ostalo neispunjeno u meni
razumije ono mjesto koje je ostalo neispunjeno u njoj
i tu se sve uklapa...
pristaje kao saliveno...

i ništa nije mimosmjerno.

QGD

U šahu je najvažnije misliti unaprijed, razumiješ... govorio mi je tata, majstorski kandidat. Razumijem, rekla sam, iako sam i tada s nepunih sedam puno previše mislila, a nimalo mislila unaprijed, sudbinski predodređena na sudbinu jaču od genetike...

Pokušavam misliti što bi mi danas, gledajući moje životne partije, rekao...

*ti igračice moja mala, vješta si plesačica šahovske ploče,
i u tvoju vještinu ne sumnjam
u vještinu drugih igrača bih mogao, ali postoji ta opasnost da budem proglašen
prepotentnim i bahatim ocem,
no, ljubavi moja, pravila ti slabo idu i nije ti prečesto dosta što kraljica ima najveću slobodu
kretanja u čak 8 smjerova,
a opet, nisam taj koji ti ih je u dobi od šest mogao pojasniti
a gospoda kraljevi... poučavanje i nije njihova uloga na ploči, to već i sama znaš.
a još i nikad ne znaju siroti s kim igraju dok igraju s tobom...
i da je svaki tvoj potez bez plana i pravila...
nego im je lijepo u igri pa privučeni sami svjesno žrtvuju neku figuru naivno se praveći da
nisu mislili unaprijed,
jer uvijek žele još malo uživati...
i najlakše ti ukradu neku emociju kad pomaknu nekog topa kriomice dijagonalno, a onda
prevrću očima kao da se to dogodilo slučajno...
no, svejedno... ako pogledaš njihove igre u cjelini, oni životno igraju po pravilima,
i ako želiš igrati s njima, morat ćeš se jednom ipak prihvatiti priručnika.
nema tu vještine i improvizacije, mat je mat, remi je remi, a uzastopni šah daje tek
minimalnu šansu da se izvučeš, ili ti matiraš...*

ipak nije ni njima lako... oni koji žele uopće zaigrati s tobom, sigurno moraju zaboraviti sve naučeno...

ti igraš nepredvidljivo;

u igri protivniku puno daješ, daješ bez granica, i bez mjere i na to se svi kraljevi vežu kao sljemenski krpelji... postanu napuhani od tvoje energije i krvi, i tromo bubre i uživaju... a uživanje dovodi do opuštanja, ali tu je drugi catch...

svi se opuštaju osim tebe, koja uvijek postavljaš zamke i sebi i drugima, koja nikad ne spavaš

*i ne opuštaš se,
i još se k tome ne daš matirati, naprosto se ne daš matirati, a remi ti je potpuno ispod časti, i
možeš biti jedino u šah poziciji, k tome još dvosmjernoj...
a dvosmjerne šah pozicije... toga nema u šahu, draga moja.
ti dok igraš htjela bi biti okrunjena... da te se diže u visine,
ali da istovremeno ima ona nit u tom Kralju koju nikako ne možeš dohvatiti i potegnuti pa da
cijeli život imaš što loviti po njemu...
on da te ljubi i uzvisuje, ali da ti ipak osjetiš kako ga nemaš cijelog zbog te jebene niti ne
deblje od dlake,
i da ne posustaje u uzdizanju do nebesa, ali da na nit pazi kao na najveću tajnu i blago...*

*i kad pogledaš, vidiš da je uvijek bilo isto...
u času kad bi malo malo zastali i umorili se, tvoj bi se oblak previše približio tlu kao pred
ljetnu neveru
ili su se jednostavno u jednom, tek u jednom trenutku opustili i ti si ih uhvatila za tu nit i
stvar se za tebe krenula namotavati prema kraju,
jer eto tako ti igraš
iako znaš da se tako ljubav ne može ni tražiti ni tretirati,
i da ako tako budeš tražila ljubav, uvijek ćeš je naći i uvijek ćeš je izgubiti,
i gledaj, možeš slobodno i nastaviti tražiti, ima boljih i lošijih igrača, jednom te neki možda
uspije smoriti,
samo pripazi, on bi mogao biti muška Tessa pa si onda opet u problemu
jer oni koji tako igraju... uglavnom nemaju titulu.*

*a ti, dušo, koja se ponosno nazivaš kćeri majstorskog kandidata
moraš shvatiti da biti kći majstorskog kandidata... to mila moja nije titula.*

CABARET... NA BRANI

jučer podvlačim liniju; eto, nemam se više oko čega pošteno ni rasplakati – pomislim.
pa čak ni nad onom prošlošću koja je uvijek bila *zicer*. jer dok je raspredam iz najdublje u tu skoriju, ključniju... pitam se hoću li se kad jednom dođem do nje moći samoraniti sjećanjem... zadrhtati glasom na onim mjestima koja su donedavno bila rezervirana jedino za plač.

pa zaključim da – *teško*, a onda opet, pomalo tužno i sukladno sebi, taj dobitak proglasim oduzimanjem... od sebe.

a onda jutros dok guglam mjesta za provesti praznike u sredini obrazovnog razdoblja, između dva južna klika, najednom osjetim kako stojim na vlastitoj brani.

pa dok pola sata poslije vozim preko brda u smjeru ureda, u okviru obavezne jutarnje *hands free* konferencije s najboljom prijateljicom iz djetinjstva, kažem:

– *gle, prvo sam zaključila da više nemam zbog čega ni zaplakati, a onda sam jutros osjetila kao da stojim na brani sebe. koja samo što nije...*

tu se ugrizem za usnu, pa napustim sliku Colorada zadržanog Hoover Damom i radije kažem nešto drugo jednako *tekuće*:

– *izađi s nama u subotu. moraš napokon upoznati M. i V... a i nas dvije se nismo dugo vidjele.*

a onda se ohrabrena ipak još jednom vratim na branu... vrckavije:

– *a nisi mi već dugo ni suze brisala, jeldadada?*

premda spada u one koji će mi znati obrisati oči tako da opet progledam kad plima preuzme svu moju nutrinu i voda se digne toliko da od sebe više ne vidim van, ona kaže dvije nijanse ozbiljnije:

– *znaš, ti si jedina osoba protiv čijih suza ja ne mogu ništa.*

pitam je: – *zašto?*

– *zato što ću sa svakim drugim naći neki kut gledanja koji dotični nije razmotrio, pa ga prodrmati, i reći mu... gle, ovo nisi vidio... ali s tobom... s tobom znam da si ti u toj svojoj glavurdi i tako već sve razradila i sve ti je jasno, i imaš još i tri dodatna aspekta bonus, ali tvoje suze su svejedno uvjerljivije od svih mogućih proturazloga i rješenja... tvojim suzama*

jednostavno nema pomoći.

onda dodaje kroz smijeh:

- znaš... gledala sam jučer s klincima Cabaret, opet. i znaš kad se ona Židovka rasplače, a Liza... Sally je li, znaš kakva je Sally; stalno nešto blebeće, blebeće čitav film, baš kao ja, uglavnom, ova se rasplače, a Sally ostane bez teksta. ono, zabetonira se. i ne zna što. e, to sam ti ja s tvojim suzama.

smijemo se sad obje. smijemo se jako i slatko.

onda ona kaže: *- jedva čekam subotu.*

ja kažem: *- Cabaret...*

a mislim... možda jesam na brani sebe. ali na njoj je i vrtuljak.

POREMEĆENA

došla je u petom osnovne i nije se nimalo zbunila tog prvog dana, nego se, čekajući da je upišu, opetovano zatrčavala hodnikom, uklizavala, pa onda na njegovom kraju naglo kočila. onaj hokejaški mot.

mislim, hokejaški mot bez grama nesigurnosti u novoj školi... halo.

ta doza samouvjerenosti me momentalno iznervirala.

a onda me u jednom pretrčavanju odmjerila pogledom i ma kako se ta inicijalna scena danas različito interpretirala –

kunem se da sam iz njega pročitala nešto kao: „a što ti?“

„dobro pročitana“ i držeći se i dalje ruku pod ruku sa svojom trenutnom svilenom intimusicom,

zakolutala sam očima i rekla: – *vidi nju. samo da ne dopadne u naš razred.*

onda je, naravno, kako to već ide, *dopala* baš u naš razred i odmah stala kljuviti sve jednakom brzinom kao i ja,

baš jednako „bistra i pametna i u svemu naj“. jedino što se ona već naveliko ljubila s dečkima.

mrzila sam je iz petnih žila i što se mene tiče „hokejaški mot“ zauvijek stavila na led.

mislim, ok bistra, ok pametna i jednako naj... ali to s ljubljenjem naprosto nisam mogla progutati.

a onda sam jednog dana na svom regularnom putu kući lijevom tračnicom pruge,

dok sam kao i obično hodala balansirajući raširenih ruku po zamišljenoj žici,

gledala pred sobom jednu jako sporu siluetu,

koja je daleko ispred mene također koristila prugu kao vlastitu trasu,

ali lijeno hodajući po pragovima, jako polako... kao u usporenom filmu.

začudila sam se tom uljezu na svojoj regularnoj putanji, baš jako, i pitala sam se o razlozima te usporenosti.

uglavnom, ubrzala sam svoj balansirajući korak; *nolli mi turbare* moje pružne žice.

silueta koju sam par minuta kasnije sustigla, a koja je par mjeseci prije dopala u naš razred hodala je potpuno udubljena u knjigu.

i računam da sam joj spasila život – dvije minute kasnije pregazio bi je tramvaj.

ipak naš je prvi *slavko-mirko* razgovor preskočen u korist sljedećeg:

- o, to si ti... - procijedila sam kiselo ja.
- o, to si ti... - iscijedila je drugu polovicu limuna.

i bilo bi to to, da nisam ja ja. a ja kao ja nisam izdržala. bilo je naprosto jače od mene... ta knjiga u rukama.

i smrvila sam s uzdahom malo šećera u tu scenu na pruzi:

- što to čitaš?
- to i to.
- to i to?... to i to!... pa ja sam luda za tim i tim!!!

scena se od tog časa počela nezaustavljivo odmotavati u jednu 30 godina dugu, baš nimalo klasičnu *limunadu*;

stajale smo sat vremena i pričale o *tom i tom*. pa onda o ovom i onom. jedva smo se odvojile. odnosno... više se i nismo odvojile.

od nje sam pokupila zatrčavanje pa kočenje u hokejaškom motu, ona od mene da se neke dionice puta ipak mogu savladati i balansirajući raširenih ruku po žici.

i premda sam ja u toj razmjeni za život potrebnih umijeća već na prvi pogled bolje prošla, ne treba zaboraviti da je ona bila ta koja se *već dugo* ljubila s dečkima, dok ja *još dugo* nisam.

mislim, neke pravde ipak mora biti.

sjedile smo nekidan na mojoj terasi s nogama o zraku i pričala mi je neke nemoguće priče o nekim svojim prijateljicama. vrištale smo od smijeha.

pa sam eto doznala kolika je cijena skidanja uroka (iako se to navodno može i zguglati),

i kako ujutro izgleda onaj čovjek kojeg večer prije žena greškom temeljito izmasira svojim sredstvom za samotamnjenje,

i da će ti, recimo, na jednom otoku doći i vatrogasci u četiri u noći, ako si dovoljno uporno žensko čeljade koje ne zna zatvoriti ventil na bojleru iz kojeg šišti, i sve tako nešto...

vrištale smo od smijeha, kažem.

onda sam joj, s nogama u zraku, usputno ispričala što sam ja izvela tog dana, kao

svakodnevnu stvar.

ipak... s razine zemlje, a pogotovo iz perspektive osobe koja hoda po pružnim pragovima, bila je to ne žica, nego trostruki salto. visoko u zraku.

slušala me bez daha, ono: *hoću preživjeti – neću preživjeti...* a kad me priča u zadnjoj sceni ipak živu spustila na noge

ozarila se i opet svjesna da joj je sa mnom život u ruke tutnuo doživotnu ulaznicu za baš nimalo običan cirkus. opet je zahihotala kao luda: – znaš ti si skroz poremećena.

a onda posve ozbiljno zaključila: – falabogu da te imam. ti si jedina moja prijateljica kraj koje se ja osjećam posve normalna.

a ja sam blistala baš kao da su mi rekli da sam ipak JA ta koja je u našem razredu i najbistrija i najpametnija.

poslije sam je natjerala da mi se zakune da bismo sjedile na mojoj terasi s nogama u zraku i da sam ja bila ta koja se prva ljubila.

GIRL'S TALK

*Danas mi je, dok sam tražila jednu pokopanu priču,
priču u koju sam sklonila vlastite najintimnije i najnježnije trenutke...
potpuno nezaštićene... u jednoj pokopanoj knjizi,
namjesto priče knjiga isporučila jednu moju staru sliku,
sliku kojom bih obilježavala mit na kojem sam stala i
ukopala se na tom mjestu.
I gledala sam neko vrijeme onda,
u tu zaboravljenu šesnaestogodišnjakinju
i shvatila da bi joj netko
(a onda sam to morala biti ja)
trebao reći sljedeće stvari:*

1. S tvojim nogama je sve u redu.
2. Uistinu ti ne treba sva ta šminka koju nosiš i zbilja ne razumijem zašto pereš kosu i prije odlaska na plažu.
3. Stopirati sama u mrkloj noći je jako opasna stvar, vjeruj mi. Jako opasna.
Ne samo zato što ćeš u dalekoj budućnosti na taj način upoznati svog budućeg, a mog bivšeg muža.
4. Arhitekti nisu nadnaravna bića s drugog planeta. Provjereno. Pisci nisu nadnaravna bića s drugog planeta. Provjereno.
I znam da zvuči nevjerovatno, ali postat ćeš baš to što grozničavo sanjaš – *goddamn arhitektica*,
s nnnnnnda... manom pretjeranog pisanja,
i znam da zvuči nevjerovatno ali dobrih deset godina ćeš biti u braku s Piscem, a što se ostalog tiče... po svim ćeš kriterijima, osim nadnaravnosti, biti – „s drugog planeta“.
5. U mojim ćeš godinama živjeti u predivnom stanu na vrh brda, s jednom glavom u oblacima...
I s drugom glavom u oblacima... na jednaki ćeš način zbrinuti i onu koja navodno sudjeluje u igri.
Uglavnom... koliko god mijenjala adrese, živjet ćeš u oblacima... i dalje.

6. Danas ne znaš ispeći ni jaje, ali vjeruj mi... iznenadit ćeš samu sebe.

Danas si se na tjelesnom skrivala iza ljestvi, ali vjeruj mi... iznenadit ćeš samu sebe.

7. Trenutno ti jako zamjeram što si „ljubavi svog života“ poklonila moj polaroid...

Mislím, poklanjanje je ok, ali to je ljubav tvog života, a ono je bio moj polaroid i trenutno ga želim više od svega. I nećeš mi vjerovati... ali još znam broj telefona te „ljubavi tvog života“. Šesteroznamenkasti. U pola noći. I ne, nisam ironična i znam da ti se čini nevjerovatnim, ali bit će još „ljubavi tvog života“.

I otkako se ovdje prašina slegla, vidim ih... pa i ne previše puno. (vidiš da nisam ironična)

Ali... i njih je tvoj život jedva preživio, pa ono kao – računaj da si imala sreće.

8. Ovo je jako licemjerno s moje strane, ali... mogla bi bar tu i tamo prespavati poneku noć.

9. Knjiga koju upravo čitaš...

E, pa ta *Slika Doriana Graya* će te, upozoravam te, uvesti u nadasve kompliciran odnos s Wildeom, koji osim toga, nikad neće prestati. Ne znam... možda si trebala bolje birati.

Pogotovo kad si u jednu svoju tekicu i tako već prepisala:

It is what you read when you don't have to that determines what you will be when you can't help it.

I vidíš, nagomilat ćeš hrpu takvih tekica u kojoj ćeš se jedva snalaziti. Ono... gdje su Rusi, a gdje Francuzi?

I u jednom ćeš času naivno pomisliti da bi te mogle spasiti tipkovnica i monitor. Pa da ti odmah kažem:

od gledanja u monitor (i da, jednom će ti biti presmiješan tvoj ganznovi Commodore 64) stradavaju oči.

No, za utjehu ostalim organima koje ćeš nekoliko puta baš jako životno ugroziti mijenjajući ovu živu sebe za zgodan efekt na monitoru koji nastaje tvojim oplitanjem po tipkovnici – tvoj će vid i kad jednom budeš – ja – biti besprijekoran... Osim kad ćeš odbijati vidjeti.

10. Tvoja najbolja prijateljica, ova s kojom sjediš u klupi, jedne će te večeri za dvadesetak godina, usred akcije pakiranja pred selidbu nazvati, i van sebe od čuda, ushićena – gotovo vikati:

Našla sam u stolu 14 pisama koja sam primila u životu.

Dva su bila od Kristijana. (muž... on na scenu stupa kasnije)

Ostala su tvoja!!! I nećeš vjerovati... pisale smo si za vrijeme školske godine!!!

I nećeš vjerovati, ja se uopće nisam iznenadila kao ona.

11. Bit ćeš jako osjetljiva na tipfelere i pravopis i gramatiku, ali nećeš ni primijetiti kad će tvoja sedmogodišnjakinja (i da znam da su ti trenutno i djeca *s drugog planeta*... ali imat ćeš djecu i bit će s *tvojom druge planeta*, pa ne brini – bit ćete si super) napisati:

Moja mama je nižežna i dobra i puna ljubavi.

Mislim da je to možda zato što je ljubav „sljepa“.

... ili odbija vidjeti. (vratiti se malo na 9)

12. Uvijek ćeš tražiti isto što i sad tražiš. Ni ja ne znam kako se to zove, ni gdje toga ima.

Pa koja prva otkrije, nek' javi...

13. Nikad nećeš pobijediti suze...

Odustani. Molim te... odustani već sada... naprosto odustani...

molim te...

ali s tvojim nogama je zbilja sve u redu.

OKO OSCARA I OREZIVANJA

moj je susret s Lordom Henryjem bio čisti erotski doživljaj.
u nježnoj dobi od trinaest, on mi je otkrio najosjetljiviju točku na vlastitu tijelu.
u godinama koje slijede, ista, s daljnjim umnožavanjem i razgranavanjem putenih iskustava
nije izgubila primat...

*i možda je tu živicu tu i tamo ipak trebalo artikulirati,
podrezivati je poput grma, usmjeravati i oblikovati... no što kad je meni uvijek teško
prihvatiti jesenski rez do izboja, u času kad su glavice još tu... pa makar i ocvale,
zato da bi, u kasno proljeće, ruže bujnije rasle i ljepše cvale.*

ta je točka... pritiskom koje odkoštičena od vlastite volje kapituliram isti čas,
rastopljena, pretvorena u mlâku, baricu koja je izgubila svu svoju čaroliju, hladnoću, bjelinu
i iznimnost snijega što se upinjala biti - točka koja reagira na riječi.
začudne, šokantne, nezamislive, drske, zabavne...
tužne.

i kao da su krojene po mojoj izmjeri,
salivenije mi više nego bih to ikada bila spremna glasno priznati
tražeći „lijepo“ u ogledalu.

biramo li mi sami svoje maksime ili su one izabrale nas?

kad sam u dobi od trinaest izabrala riječi Lorda Henryja,

riječi o ženama koje unište svaku romansu hoteći je učiniti vječnom,
o ženama koje, inzistirajući na nepotrebnom četvrtom činu,
od svake drame naprave komediju,
a od komedije farsu,

kao one koje ću zapisati u svoju bilježnicu i memorirati ih u vlastitom mozgu, sklonom
opsesivnom pamćenju svega što je sam deklarirao kao „važno“,
jesam li ja, tada još djevojčica, prepoznala u sebi ženu koja pristiže,
ili sam je baš tu i takvu pozvala da dođe?

oGLEDALO - OLADELGo

normalne žene simuliraju svoje odraze
stavljaju umjetne trepavice i ravnaju kosu.
pogledaju se ujutro u ogledalo i kažu si:
„čestitam! divna si... vodim te na kavu.“

neki odrazi nisu normalni pa simuliraju svoje glavne junakinje.
imaju duge trepavice i nered u kosi
i čekaju ih u okvirima
dugo i beznadno, svakoga jutra
dok si ga one kao pišu svoju jutarnju bajku
... o ogledalima.

ponekad ih se generalno pametnije od odraza
može uloviti samo u nekom njihovom dalekom,
dahom zamagljenom kutu.

a jutarnje bajke one nisu organizirane dobro kao život
u koji stvari ulaze s kvalitetno prevedenim uputama i upozorenjima
pa još na devet jezika...
za svaki latentno ugroženi mačji život po jedan prijevod Upozorenja,
i u koji stvari ulaze u kompletu s *manualom* koji je opsežniji
i od svih tričavih bajki koje bi se ujutro dale napisati,
a za koje poslije nema ni vremena ni stručnog kadra
za kvalitetno ga prevesti na, recimo, vlastiti jezik,
pa eto na vrećici ambalaže jednog kupaonskog zrcala
na kojoj je pisalo
„ne stavljati na glavu, opasnost od gušenja“
i čije sam mjehuriće ispucala u prazno
nigdje nisam pronašla uputu:
„pogledati se bar jednom dnevno“
ili bar
„ne tražiti se u njemu praznim očima agnostika.“

...

najteže od svega je zavesti sebe,
ali ja baš uvijek volim tu igru, pa i kad je jako teška
pa i kada mi nije jasno zašto moje ogledalo ne zna koje sam boje.

kada ujutro ne moram dalje pisati
znam da su mi se misli poklopile sa životom.
elementarna optika ravnog zrcala iz fizike sedmog razreda –
kut upada jednak je kutu loma svjetlosne zrake.

a to je ujedno i jedini lom koji je oćutjela jutrošnja bajka
i ostala cijela...
ništa od sedam godina nesreće, na žalost.
samo golo simetrično zrcaljenje zrake svjetla.

...

pogledala se u ogledalu i rekla
„e tu sam te čekala.“
i odvela se na kavu...

a ogledala su zbilja moćna stvar.
mogu se, recimo, naći u svakom toaletu.

OGLEDALO KADA GA ALISA NE MAGLI DAHOM

i sada sam potpuno sigurna da je ovako;
moj oklop se može slomiti u milijun komadića, a o srcu ...

...

ali ja ću ipak staviti crveni ruž, izaći i zamirisati zrak kojim ću tu noć plesati.

mogu ostati i bez vjere, i moja bajka može ispasti samo priča s poukom, ali ja ću onda
uspjehom udaviti sve sumnje, a ženskom samovoljom poučne krajeve.

i mogu izranjavati i stopala, ali ću svejedno otputovati i vratiti se...
i jesti egzotično voće, i preurediti stare stolice, i oslikati zidove magnolijama, i biti onaj
plamen na kojem će se grijati veliko društvo za velikim stolom.

i pisat ću... i braniti si da pišem, i pisat ću da dišem, i disat ću da pišem, i slijedit ću noću
trag svog mjeseca preko jezera očiju širom otvorenih u mrak i natrag... sve do praznog
kreveta dimenzioniranog za dvoje, ali sigurno neću plakati.

i odlazit ću, i puštati ih da odu, i ostavljati, i biti ostavljena, ali ne osvrnuti se... proživjeti do
kraja samo prve i jedine šanse.

smijati se i sjajiti, pa i kada...

...

zato. zato što sam provela puno tužnih dana

a o noćima...

...

pokušavajući promijeniti stvari koje se ne mogu promijeniti... sebe.

no, sada vidim: ja sam od roda onih koji istovremeno mogu biti razočarani i začarani...
životom.

MUŠIČARENJE POD MOSTOVIMA I U KORITIMA EL DORADA

JA:

- *I dobro, reci mi...*

Što onda znači - „I'm standing on the bridge in London.“

N:

- *To znači - „Ja čitam novine.“*

Bio je to odgovor nakon dvije godine učenja

i isporučen uz osmijeh osmogodišnjakinje koja školu doživljava jedino kad se igra škole.

...

Ponekad se (i koliko je često - *ponekad?*) ujutro pitam: OK... kamo je nestala moja lijeva polovica...

i kad sam je zadnji put uopće imala... i gdje sam je držala... među fasciklima i računima i ravnalima i rapidografima? u zbirci zadataka za napredne matematičare?

jer... izgubila sam i sjećanje na nju.

A opet;

znam da se od mene očekuje i da me vide kao onu koja ima obje i koja ih drži čvrsto u svojim rukama, i da se i sama vidim tako.

Ali nekad izgubim lijevo uporište ili mi je lijeva obala tako daleko i premostim svijet tako široko

... nadsvodim ga krivuljom luka daleko van njegovih margina,

da naprosto ne mogu spriječiti da se u mojim koritima onda valja i puno otpadnih voda... odbačenih stvari,

a o brojnim plivačima na dionicama gdje je kupanje zabranjeno da ne govorimo.

No, ono smo što jesmo...

a jer *to što jesmo*, ovdje naravno, ovisi o oblacima i godišnjem dobu; ja jednostavno u vremenima plavljenja ne znam drukčije.

No svejedno... trudim se dati najbolje od sebe, trudim se uvijek, baš uvijek - osim kada se trudim izvući najgore iz sebe... a to je tako često.

Osjećam... evo baš sada, da nekad treba skupiti svoje obale... približiti ih
i da nekad treba skupiti i usne i oči i dlanove, nekad naprosto treba držati sve svoje zamke
zatvorenima...
i u njih uloviti samo... pa, recimo, vlastiti palac, i lijevi i desni... jer shvatiš da se neuhvatljivu
možeš uloviti jedino za vlastite fige sretnice.

I premda svi od mene očekuju ovo ili ono – ono smo što jesmo, i ne možeš... jer si žena, biti
rijeka – pa ni zlatnog El Dorada, niti možeš splavima i mostovima komplicirane i nestabilne
statike povezati razdvojene gradove koji rastu na tvojim obalama, pa makar ti se oni rado
podavali iz noći u noć i dozvolili ti da ih nazivaš otrcanim imenima
kao što su – *Ljubav* ili *Ljepota*.

Ne možeš... jer oduzimaš od sebe, od svog toka... za njihove kejeve, a i ranjava te ta skela...
a i nećeš... jer si žena, nećeš – jer zbog parade na obali kradeš od svoje struje, a nekad je
jedino što želiš – stajati u vlastitoj struji bosa... ili eventualno mušičariti u visokim petama
i poslije vratiti rijeci nazad što je njeno.

I ne znam što će točno novi vodostaj donijeti...

ili odnijeti

Suzana M – stosedamdesetidva...

Suzana M – jedan sedam dva...

ili koliko već bude...

ali ovo mjesto će se, čini mi se, i opet promijeniti i neće mu biti prvi put – ali to sam ja;
ponekad baš u vremenima kad sve plavi, neke rijeke reguliraju svoj tok;
one koje se vječno odbijaju poklopiti s obzorom očekivanja, jer nisu rijeke – nego su žene.

I premda je New York – *state of my mind*

ponekad mi se most u Londonu,

uistinu čini kao idealno mjesto za čitanje novina.

KAD MI PROĐE PUT ISPOD BIJELE MAČKE

Rekla sam joj potpuno zgipsanoj prije mjesec dana:

Z. znaš, meni kad ponestane priča u društvu (figura op. a.)... samo kažem: „Evo nećete vjerovati što se najnovije dogodilo mojoj Z.“ i nastavim gdje sam prošli put stala, jer mislim, ti s tim svojim lavinama, lomovima, ugrizima poskoka, Himalajama i špiljama... toga nema ni u kinu.

Jučer stiže njezina poruka:

- Oprosti mi, mislim stalno na tebe, ali nikako da stignem, kako je sve prošlo?

Razmišljam o tome kako sam mjesecima, nakon što sam položila vozački, imala nelagodan osjećaj da auto vozi mene, a ne ja njega, i da upravo imam isti osjećaj dok vozim život, jer ustvari on mene spušta po padežima i brzinama.

Z. je ljetos smrvila u šećer i zmijski otrov u sebi, iako je ostala bez palca, a ja mislim kako postoje ljudi koji su jednostavno talentirani za pronaći lunapark na svakoj životnoj mapi i onda rasturiti poligon s autićima.

Nedovoljno sigurna da pripadam toj sorti u mislima za svaki slučaj jednom linijom popunjavam mjesto suvozača u sljedećem jutru onom muškom figurom (nije figura op. a.), koja je talentirana za pronaći riječi koje će u moj stil vožnje, baš kada treba, ugraditi umirujuće duple komande na desnoj strani.

Ne da bih ja to priznala...

Ja ću se radije, da otklonim sve možebitne sumnje u prepuštanje, na ulasku u rotor prenamješeno obradovati bijeloj mački.

- Mala, nemoj mi samo reći da si praznovjerna - rekao je.

Poslije sam još maherski parkirala u rikverc.

BEZ HALJA I DRAGULJA

Rokovima vezana za stol i 17 inča, kradem vrijeme od sebe i rokova.

I sve moje pisanje rezultat je jedino toga što apsolutno nemam baš nimalo vremena za njega...

Kontriram sudbini, uvijek, baš uvijek i vjerojatno je jedino mjesto gdje se nas dvije nađemo u skladu – ono uz zdjelu s voćem... Sve ostalo je valjanje u prašini.

Kada me Vrijeme pritisne i lakonogu veže uz stol... vraćam mu milo za drago – uludo ga trošim i bacam u vjetar, proćerdavam kao kockar koji je odlučio namjerno izgubiti, ulažem na provjereno loše kombinacije, na brojeve koji i nisu na kotaču... i okajavam poslije.

Inače, kad me pusti, okrenem ga višestruko... Ne moram ni blefirati. Ide me vrijeme i to ti je. Moja je netto proživljenost poprilična jer se kao ni Vremenu ni Snu ne dam lako.

I ne, ne bolujem od insomnije, brige, napetosti... moja je jedina briga od vrste da će dogoditi se nešto važno *slash* lijepo, a ja sam spavala;

ili još gore... da se neće dogoditi... stranica knjige, rečenica pisma, pogled na grad ili...

Pa su moje budne godine višekratnik u odnosu na generaciju... I možda se zato i osjećam kao jako stara duša koja tu i tamo onda zanovijeta i gundđa i traži posebnu skrb i puno ugađanja.

S tijelom se zato ne zamaram ni najmanje. Ono naprosto uvijek mora biti spremno i poletno i u snazi i bolje mu je da bude tako... po mom.

Tretiram ga kao vlastodržac koji mu je oduzeo sva prava, ponašam se prema njemu kao prema gušterovom repu koji će izrasti ponovno... ne dam mu spavati, ostavljam ga bez daha, gonim po šumi, ulijevam mu plesne ritmove u noge i ruke, puštam da ga vjetar kosi sa sto km na sat direktno u lice, spuštam napuklog ramena i u popriličnoj boli punih pet dana niz snježne padine, jer... ne prihvaćam ni liječničke dijagnoze, ni savjete, jer... srce zna bolje.

Pa kud srce, tu i siroto tijelo... uzbrdo, nizbrdo, slomljeno, u komadu, nitko ga ne pita.

A valjda i stoga jer se to tijelo ipak prilično lako i održava i sanira.

Problemi obično budu kad treba sanirati klijetke.

...

Nemam neki efektan završetak. Upravo sam vremenski bankrotirala.

Iako ja ni ne volim efektne završetke koji te haljom i draguljima zaslijepe odmah.
Volim završetke s odgodom djelovanja.
Pa je tu Vrijeme na mojoj strani.

PRIČA ZA ODRASLE (što je tu je)

tih i tih godina moj je prijatelj radio u jednom uredu u kojem je radila i cura s kojom smo studirali, cura posebna na mnogo načina... duboka glasa i usporenih kretnji, cura koja je, osjećala sam, dok sam ja noću crtala – eksperimentirala sa svojom seksualnošću na nekom mjestu koje nitko ne vidi... na nekom svom „skrivenom trećem blogu“.

(ima i toga... jedna osoba s tri bloga, krosmajhart)

prošle su već godine od tih studentskih dana, a oni su, kažem, *tih i tih* drugih godina, već radili zajedno u uredu kod P., a P. se u mojim mislima uvijek lakše pojavljuje u nikad osvjedočenoj sceni u kojoj mu žena sjecka luk i pere prozore, a on je tapša po širokom boku, ili u onoj u kojoj se u gnjevu pravednom obrušuje na sve što ne zna hodati cestom dok je on za volanom svog velikog... nego u nekoj potkrijepljenoj životom.

ukratko... P. je bio bogomdano muško čvrstih stavova i neugrozivih principa, koji zna i red i mjesto svim stvarima, a ženama poglavito.

no eto, posebna cura duboka glasa i usporenih kretnji, koja me na faksu gledala duboko u oči i budila u meni nejasan osjećaj krivnje, prišla mu je jednog dana, pogledala ga duboko u oči i rekla mu nadasve mirno da je *što setu može* i ona – muškarac.

nešto manje bogomdan.

pa da on to sada zato ne vidi, ali nek' joj da malo slobodnog vremena i ona će se vratiti novog imena i roda i spola... vratit će se kao – i u po' noći standardno nejasan bjelodani frajer.

P. ju je gledao skamenjeno. dobar komad vremena.

a onda je odlučio pokazati da ništa nije toliko strašno da bi promijenilo njegovu poslovnu strukturu koja je, ako ustreba – sposobna izdržavati i nekoliko žena koje režu luk blaženo neobaviještene o sebi, svijetu i životu, između ostalog i zato što za njega radi *minus jedna* – talentirana, sposobna i bar o sebi obaviještena, pa ma što svijet i život mislili o tome, a koja se izdržava sama.

pa je ustao, kratko je potapšao po ramenu... muški, slegnuo svojima, i rekao:

– što je tu je. važno je da se radi!

...

radim. radim toliko da si ne znam ni roda ni spola, a što se mog broja tiče... njega bi trebalo višestruko uvećati da sve mi u istom dresu pokrijemo teren još neiscrtanih projekata. radim toliko da bih odmah pristala da neko vrijeme sjeckam luk nekom P. i slušam o tome kako ne znam kakav je svijet i što je to život, iako se o tome sigurno nikad ne bismo složili.

kažem... radim toliko da si ne znam ni roda ni spola. što je tu je...

ali svejedno, svoj teren neiscrtanih projekata, namjesto da noću crtam, ja baš kao i uvijek bjelodano pokrивam na krajnje sumnjiv način; ispisujući ga svojim erosom... čulno, potpuno nevažno i neantologijski.

jer što je tu je... meni je to najvažnije.

DOSTA CVRKUTA I PEJZAŽA (arhitektura, elem...)

zatrpama projektima od kapitalne važnosti dobila sam novog suradnika.

F. ima lijepo mlado lice, topao osmijeh, nimalo iskustva i pod mojom paskom će odrađivati manje projekte.

jučer...

molim te, kažem mu, odi izmjeri ovu kuću, evo tu ti je adresa, tu su ti fotke, to sam odslikala kad sam bila prošli tjedan, tu ti je broj telefona, čovjek te čeka u 11, on je danas ostao doma samo zbog toga, žuri im se, hoće to nadograditi, gore još jedan stan za sina, a ovdje sa strane zimski vrt, evo ovdje, vidiš ovo tu na slici, taj zid ćemo srušiti... uglavnom daj ti sve lijepo izmjeri da imamo na čemu raditi.

nekoliko sati kasnije F. se vraća trijumfalno.

jesi uspio? jesam.

dvije minute kasnije otvaram rolice i vidim da je snimio krivu kuću. još dvije minute kasnije uz pomoć *google eartha* zajedno otkrivamo u kojoj je ulici bio. ajmoreć... omaška ugrubo od 500 metara.

gledam ga u čudu kao jako rijetku biljku. mislim, ok nisam ni ja odavde, ja sam sa 17 napustila zemlju, nemoj misliti da nemam iskustava iz drugih dimenzija, ali majketi, s kojeg si pak ti planeta?

a još više u čudu gledam u dvoje ljudi uhvaćenih za vječnost na fotografijama, u svojoj 500 metara udaljenijoj kući, koji su mladog, nepoznatog F. pustili u svoj dom, otvarali mu prostorije stana, pridržavali mu metar i pitam se, bože, koji je film vama bio u glavi, jeste li vi od onih ljubaznih koji se ne znaju othrvati uljezima na vratima, jeste li prešutno pristali glumiti u nekoj skrivenoj kameri, jeste li usamljeni u životu... mislim... što?

uvjerena sam da negdje postoji metafora i za ovu priču. mora biti, jer ja ne pišem metafore, nego igram život prema njima. ipak... ne znam koja je ovdje prava.

jesam li ja mladi F. pa mjerim kuće što ih treba nadograditi i podignuti, u krivoj ulici s omaškom od cca 500 metara, i koju se s puno povjerenja pušta u intimne prostore jer ima sjajne oči i topli osmijeh kojeg se boje svi graničari sjevernije od juga?

ili sam ja par na slici koji u svoj dom pušta neznane likove iz razloga koji su još nedokučivi?
eto... to još ne znam.

međutim koje god objašnjenje bilo, nijedno od njih nije upola zabavno kao ovo:

na *google earthu* ostat će zauvijek nezabilježeno kako popodne istoga dana sama mjerim tu kuću u svoje slobodno vrijeme.

BIRANJE JUGA A.K.A. PROMJENE I, II, III

promjene I - sastavak

u ponedjeljak je tema za sastavak bilo pitanje:

postoji li nešto s čim nisi zadovoljan i što bi htio promijeniti na sebi?

u utorak sam našla „sastavak“:

ne postoji ništa što bih htio promijeniti na sebi.

točka. ja u upitnik uskličniku.

i mislim – *blaženo dijete.*

ali kažem:

– ma gle, moraš to malo doraditi. i ne možeš reći – sa svime sam zadovoljan.

mora biti nešto što možeš i želiš poboljšati.

– ali mama. ja sam sa svim zadovoljan!

i ti bi uvijek htjela da ja nešto drugo pišem. e pa žao mi je.

a i već sam dobio kvačicu.

promjene II - pismo; let

dan danas sam pri povratku s juga vidjela rode. čitava jata u letu koja nisu otišla. fascinantno prizor. onda su mi rekli da su se rode promijenile. da postoje i neke nove rode koje više ne sele na jug.

nekad se promijenimo... negdje baš oko onog časa u kojem smo to prestali željeti dogodi se dan u kojem se probudimo i pokažemo svijetu drugu stranu krila. onu vanjsku koja se ne vidi sa zemlje.

(zemlja je u meni uvijek budila osjećaj krivice i ja sam odvrćala svoj pogled od nje puna stida što na zemljovidu svog lica stalno premještam i mijenjam baš onu točku svoje tuge za koju silno želim da bude nađena i da netko na nju položi prst.)

dogodi se dan u kojem ne stremimo pošto-poto jugu... ni sjeveru, direktor mi je danas rekao: – *Suzana, razočarala bi te ta tvoja Rusija.*

dan u kojem shvatimo da nebo nije točka na karti svijeta.

a jedino se to i čini kao *fair play* prema nebu, mislim, kad si već njega odabrao kao partnera za igru... život.

i dozvoljeno nam je promijeniti sve koordinate svojih emocija na svim radarima,
i možemo i ostati i otići i vratiti se i nikad se više ne vratiti... i promijeniti smjer juga,
a da svejedno nismo izgubili ništa od sebe

...dokle god je naš let fascinantno prizor.

promjene III - kvačica

cijeli život odgovaram si na pitanje – *što bi htjela promijeniti na sebi?*

uglavnom predugim i zamršenim referatima o tuzi bespotrebnih ptičjih stopala.

ali, jutros... na papiriću za špeceraj napisala sam – *ništa*.

nisam ga naknadno literarno doradila i nisam našla nijedan tipfeler.

cijeli život odgovaram na jedno te isto pitanje koje mi postavljaju

– *zašto si tako stroga prema sebi?*

jutros je nebo pod kojim sam vozila bilo zastrto fascinantnim prizorom,

a moj je let, putanja i izbor točke na kojoj se moja igla vrti – već u ponedjeljak dobio kvačicu.

u utorak sam samo prepoznala svoj rukopis u njoj.

IDEOLOŠKI PROTIVNIK A.K.A. TODO E DULCE

svi već napamet znaju da sam i ja protivna sreći. i ideološki, ali pogotovo na terenu.

no nekad nam jednostavno nema druge nego se nositi s onim što imaš.

ili što je preostalo.

pa si mislim...

uvijek je mogu zblurati, maknuti u ugao, naknadno joj ukinuti boje, uhvatiti je u okvir, baciti je na beton...

snaci ću se već nekako.

...

nikad nisam pisala o Mexicu, jer to su dva tjedna za jedan roman.

ne znam pisati romane.

ali ono što sada želim nimalo metaforički reći jest da sam jedva preživjela u tom Mexicu;

hrana se mogla podijeliti na ljutu, slatku, te po život opasnu.

po život opasno jest moja ideologija, ali započeti jutro s takvim doručkom je ipak malo glupo. a i ljutim...

a slatko... ja slatko naprosto više nego NE-volim.

oduvijek...

i moja mi djeca često nakon što im baka priča anegdote iz mog djetinjstva kažu - Bože, mama, kako si ti čudno dijete bila.

a u tom je Mexicu čak i ono na čemu je malim slovima pisalo *natural yogurt*

i čije je proizvođač bio Danone, a ne neki *el*, ili *los*

bilo toliko slatko da su meni trnuli zubi.

Mexico je glaziran šećerom.

ljudi u poslovnim odijelima u rano jutro u metrou ližu lizalice i jedu žele u bojama koje bih ja nazvala „upozoravajućim“.

fluorescentno žuto i roza.

pa je čak i pakirani tostirani kruh kupljen u supermarketu imao oznaku *dulce*.

jedva sam preživjela, kažem.

nakon dva tjedna, kad smo odlazili, ušla sam na aerodromu u neki kiosk, želeći potrošiti zadnjih par pesosa

i sad sam već bila na tlu koje pripada građanima svijeta
i uzela sam u ruke paketić žvaka... Wrigley's dakle...
Wrigley's žvake bi, prema meni, u cijelom svijetu trebale biti iste, pa i na jednom od najvećih
svjetskih aerodroma,
ali eto nisu bile,
pa sam paketić odbacila,
pa posegnula za drugim... pa ga odbacila...
i tako redom...
na koncu sam trafikanticu koja je prodavala i Times i Vogue i Marlboro tražila neke *no sugar*
žvake.
pogledala me zgranuto.
rekla je kratko - *Todo e dulce*.

moj život je trenutno - *todo e dulce*.
uvaljana sam u sreću u prahu i teško se snalazim.
jer van piramide prehrane - moj *modus vivendi* su ljuto i po život opasno.

ali snaći ću se već nekako, kažem.
ja sam građanka svijeta.
i preživim ono što većina ne bi.
i uvijek imam paketić ljutih žvaka u džepu.

MARCIPAN

*Ako preskočim svitanje...
sav preostali dan je samo buka i guranje u kalup.
Dok oblikujem slova
zora me oblikuje rukama
kao krila od marcipana.*

...

Prije četiri godine pitala me:
„Mama, da li gusjenica zna koje će boje biti njena krila jednom kada postane leptir?“

Jučer sam je čekala u dvadeset minuta dugom hodniku škole.
Učiteljica je došla na pola duljine,
puna polovice krivnje koja joj ustvari ne pripada.
Rekla je da N. piše svoj sastavak i da je se ne da nagovoriti da krene...
- *Baš ima inspiraciju...*

Kako se i kada se postavlja blokada pisanju?
Jutarnjoj svjetlosti?
U djetinjstvu? U svitanje?
I da li?

Dok čitam sudbinu iz svjetlopisa... s bijelih leptirovih krila,
kao i uvijek vidim;
dan će biti pun boje.
Pripada li ustvari polovica krivnje meni?

OSCARE, TREBAM VAS. OPET!

Ovo jutro danas me rasturi svaki put.

Jučer je bilo sivo i maglovito jutro, a po granama je popadalo inje... i bila je to samo jedna od pregršt šansi za domaću zadaću koje bi jučerašnje jutro pružalo u nekim drugim vremenima, ali vremena su prva, pa je namjesto opisa situacije s one strane prozora, moj sin svoje retke ispisivao pod naslovom *Koliko situacija, toliko intonacija* (sic!).

Ta tema je, dakle, prema meni – (sic!), za jednog desetogodišnjaka, a i šire... i zvuči poput štucaja i uglavnom, ja ne volim – (sic!). (sic!) u tekstu je poput mobitela za vrijeme predstave, poput ležećeg policajca, poput zalogaja koji zaglibi u grlu, a doći ćemo i bliže grlu jutros, strpljenja samo, jer ako su jutra proteklih godina pripadala stopalima, e sljedeća će dušu dati za giljotine, to je u planu, a giljotine, što ono znamo o giljotinama, giljotine su revolucija... i Voila!... eto me jutros kako revolucionarno odlučujem koristiti – (sic!) za inače uvijek uravnoteženim doručkom, i odlučujem ne složiti bijelu salvetu u još jedan origami ždrala i pridružiti nadi redni broj *taj i taj*, i odlučujem ne stvoriti valove u vodi u koju ću umočiti i isprati prste prije fino balansiranoj objeda, a s njih će otpasti plavetni pigmenti u ritmu lijepog plavog valcera, a ja ću ga onda otplesati po sluhu... trotočkama, mislim... samo ne točka, samo ne brana na plavom Dunavu, pa ni kao zalogaj u uskom grlu, jer kako ću inače zamišljati što ćeš pomisliti kad te moje ostavljene plešuće stope kao slučajno pronađeš, hoćeš li se čuditi zašto sam ih ostavila ovdje, hoćeš li pogoditi koje značenje za mene ima prva, koje druga, a koje treća plava mrlja i kojom sam tvojom vrlinom koju od njih krunila...

E to sve jutros revolucionarno – neću!

I ne da mi se jutros biti fina i mirisna za bečkim doručkom, ne da mi se... eto, i potruditi ću se da mi jedan zalogaj najvažnijeg obroka u danu zaglavi u uskom grlu i da ga onda iskašljam bez dlana pred ustima.

A ako mi to uspije i s nekim slovom iz gutljaja juhe s abecedom, ajmoreć *O...* ili *W...* e onda sam uistinu – (sic!) preko svake svoje mjere.

A zadaća. Intonacije su žice mislim... durovi i molovi u grlima... to je moja tema, mislila sam tri takta prije (sic!) – a za iskašljavanje i podizanje bunta kod stola, kojeg sada, bez vlastitog imuniteta, valjda trebam uzimati u pravilnim razmacima, svakih osam sati, da se razina

održi. Sezona kašlja je, takva su vremena, mislila su moja druga vremena, malo moj bunt ima veze sa mnom. *Go with the flow...* pa makar uz grlo.

Predloženu uvodnu rečenicu – *Jučer je bilo sivo i maglovito jutro*, koja me danas rasturi svaki put, moj sin je odbacio. Za deset godina bi mi vjerojatno rekao: – Mama, ne možeš nadopisati *Jučer je bilo sivo i maglovito jutro* ispred svakog jebenog teksta i onda prigodno završiti u suzama dok si ispravljáš tipfelere.

Pomislila sam da jedan dan bolovanja, ipak gomila problem na probleme u pisanju, i da je uz sav luksuz bivanja doma u petak, možda ipak najlakša zadana tema – ispisivanje uobičajenih redaka Radnog Staža.

Ja sam jučer recimo u Radni Staž neuobičajeno upisala – *limfni čvorovi na vratu*. Doktor je napisao dosta toga drugoga. Piše gore od mene. Iako su limfni čvorovi jako literarni. Puno literarniji od upale mjehura, na primjer. Ona je, recimo, samo nedovoljno profinjena, istina nikada neće isplivati u javnosti, osim možda jutros kao – (sic!).

Moja je okolina pretplaćena samo na hinjene suze... to je njena svakodnevna *soup of the day* s abecedom u formi loše informiranog dnevnika 40 godina čežnje teškog.

Mrzim umjetne trepavice i hinjene suze – napisala je u njega potpuno sporedna likinja koja boluje od prenačitanosti Wildeom, upale mjehura i nekoliko dječjih bolesti, ali ima jako lijepe duge trepavice koje joj magle pogled. Puno čita. Jučer je recimo pročitala ovo:

– *Čovek vam je kao glavica crnog luka. Uvek pod jednom ljuskom naiđe druga; ljuštite i očekujete bog zna šta, a kad dođete do kraja, na dnu ne nađete ništa. Ama baš ništa.*

– *Ništa? Kažete ništa! Luk i voda. A suze? Šta je sa suzama? Suze ste zaboravili, moj gospodine.*

(Predeo slikan čajem, Milorad Pavić)

i briznula u plač, a ja sam pomislila kako to valjda mora imati neke veze s njom, jedino ne kontam to – *briznuti*.

I *fuck*... sad vidim da ću joj odabrati krivo ime. Ne valjda Suzana... taj omen moram ispraviti. To ću promijeniti.

I tako je prvih 40 godina samo nedorađena radna verzija.

No trebalo bi onda izbrisati i Wildea iz kliničke slike... mislim kad već mijenjamo, jer pravi prijevod Wildeovog djela je – *Važno je biti iskren*. Važno je biti Earnest, a da pri tom uopće nije bitno zvati se Ernest...

Važno je ne biti Suzna, a da se pritom možeš zvati i Suzana. Važno je ne imati suze u grlu.

Grlo je jutros bilo zadnja linija obrane koju je sporedna likinja pustila braneći svoju bajku... zato što je situacija tražila tu intonaciju, ali kao dvanaesta digresija jutros koja nije numerirana nada u obliku ždrala u pristojnom ženskom krilu, nego prije zgužvana kukavica – sljedeću bajku neću graditi više od svojih slova viška!

Tko želi u bajku neka donese vlastita! Pa ćemo pustiti kliničkoj slici da se razvije.

A ti, Suzana, vrati se za stol i napiši tu juhu do kraja... Do zadnje žlice!

KAKO NIJE PROPAO ROKENROL (u podnaslovu - lake note)

pita me svaki tjedan neko novo test pitanje, pa odahne jer se još dobro držim i jer sam očigledno još u toku.

nedavno:

- *mama, jesi ti ikada čula za Smoke on the water?*

jesam, ikada sam čula ... pa onda slušam preglasni *Smoke on the water* nakon desetsatnog radnog dana u kojem mi *smoke* godi baš kao i svakom zakletom nepušaču, a glazba tih decibela treba baš kao izravna svjetlost onom nepušaču koji ima jaku glavobolju. svejedno još uvijek odabirem ne pokvariti si reputaciju i ostati vjerna osobinama lika u koji sam implicirana i vlastitom *music history* i jednim grlenim povikom svoje tada petogodišnjakinje, koja u času u kojem visoko preskačem gumi-gumi na razini ramena i dovodim u vodstvo *naš* tim, više.

- *moja mama je rokenrol!*

ipak... starije dijete, sve više grleći klišej odrastanja, povremeno već sklanja moje raznježene zagrljaje u javnosti i više ne daje grlene povike samo tako.

radije sanja o električnoj gitari, sumnja u vlastite roditelje i odabire ne vjerovati mi da su *Stones* bolji od *Guns*. *ma daj mama...* - kaže samouvjereno, ali nježno, a ja onda, koja sam uspjela izdati sve s čime sam se u životu nakratko uglazbila - uživam u toj izdaji.

jučer kupujem nekoliko trzalica.

dok usput mobitelom kradem najljepše *musical pieces* iz dućana za sebe, sjetim se kako mi je jedne davne večeri prije godinu dana, u kojoj me naučio značenja riječi *tirando* i *apoyando* i kojima sam tako zvučnima i tako tajanstvenima, odmah dala uloge u vlastitom životu, oduševljeno rekao...

- *mama, ovo je tako kul pjesma! počinje odmah s d2.*

a ja sam onda, kad je zaspao, napisala da nikada neću naučiti kako se hvata taj famozni kul d2, baš kao što nikada neću naučiti kako se hvata ta kul ja, baš kao što ću uvijek znati gdje je smještan mol i baš kao što nikada, uz sav životni *staccato*, neću uspjeti razumjeti kad mi se kaže - *ne žali za prošlošću*, jer... ako neću žaliti za prošlošću, za čime ću onda žaliti?

evo točno to sam napisala. onda. u prošlosti.

jučer sam kupila nove trzalice.

dok je od prošlosti ostao samo eho, ja i dalje opsesivno iskorištavam glazbu za život, ali... više ne i obrnuto. i više ne svoju. ne pritišćem žice u vlastitom grlu toliko jako i strasno da pucaju jedna za drugom pod bolnim prstima koji prelijeću tastaturu. i znam da drugačije zvučim, ali mi smo eto u rokenrol fazi i teško je pisati u takvim uvjetima kad ti neželjeni Axel Rose sa svojim *Don't you cry* mijenja intonaciju i percepciju vlastitog omiljenog dueta – suza i ruža. pa dok opet ne propišem (a ja znam razliku), ovaj dnevnički zapis služi samo zato da bi držao ritam...

jer slutim da je to sljedeće. ritam sekcija...

ona unutra – šalje mi rudarske znakove da je tamo dolje sve u redu.

NEODGOVORNA

nedavno sam negdje na netu pročitala ovu kletvu:

- dao bog da im se djeci nagomilalo gradivo.

eto... moj D. bi rekao - „precarski“.

u nedjelju

nakon vikenda s treningom njegovim i natjecanjem njezinim,

i *hoby art shopa* između,

i izrade vreće ukrasa za božićni sajam,

i zajedničkog klizanja jer krhko je znanje, ali moje još uvijek nije palo, iako je na sve klimavijim nogama,

i biljaka koje treba nahraniti,

i životinja koje treba zaliti,

i traženja najvećeg zajedničkog djelatelja,

i svog projekta koji u ponedjeljak moram predati,

u nedjelju nakon jednog lima nenormalnih integralnih keksa

i jednog lima srećom pa *normalnih*...

u nedjelju nakon jednog rođendana na koji se mora otići,

a precizno tu negdje u standardnom ludilu prosinca koji je tek počeo,

kažem joj umorna preumorna...

- ne znam. ne znam više ništa. nemam pojma koja je pouka te priče. aj vidi što je D. prošle godine napisao.

- ???

mama ja zbilja ne mogu vjerovati da mi ti to savjetuješ.

zbilja ne mogu vjerovati.

postala si tako neodgovorna.

PAKIRANJA I ZABLUDE *...rupci i marama*

Slagala sam dječje stvari, tako šarene i krasne, iako sam manje pakirala, a više preskakala i zaobilazila taj na podu ozbiljeni, rastvoreni odlazak djece na jug; kontrirali smo zjapećoj pravokutnoj stvarnosti smijehom tri izvora isprepletena u deltu, a crveni se kofer punio od moje ruke kao u tetrisu, da ne ostane ni jedna pukotina... jer *mjesec i pol...* previše je to šarenih stvari koje će me sutra napustiti, treba ih dobro zbiti, a ni djeci se u prtljagu ne predaju vlastite pukotine. U svemu ostalom – pakiranje baš kao i uvijek: onako kako me naučila mama:

- *Najteže stvari na dno.*

I moglo me to pakiranje sjetiti i na drugo davno vrijeme u kojem sam baš voljela slagati ispeglane muške košulje poskakujući u ukradenoj potkošulji... bosa;

- *Košulje na vrh* – govorila sam – *tako me naučila mati.*

- *Ma ti si još dite od mlika* – smijao se okradeni...

I moglo me sjetiti, ali nije jer... pakiram se previše često, a po patosu koji je samo bijeljeni parket i tako svejednako plešem svejednako bosa, pa se tu ni nema za čime žaliti, jedino je rublje salivenije.

A bilo je, kad sada mislim o tome, u tom danu jako puno pakiranja za samo jedan dan, jer sam samo nekoliko sati prije šarenog tetrisa složila i šatre jednog jako lošeg cirkusa s višemjesečnim predstavom *još večeras u vašem gradu* – u dno sebe.

Pa ajmoreć; najprvo – teatar sjena... to na dno dna.

Sjene su baš jako teške, kao i neispunjena obećanja čuda, kao i neispunjene želje bijega s cirkusom

ili bijega iz *jako lošega*.

I puno je to pakiranja za samo jedan dan, kažem, a opet... ja sam kći svoje majke;

lišavati se nepotrebnog, zauvijek čuvati dragocjeno, dugo prati breskve za doručak i biti zadovoljna kad su sve stvari na svom mjestu

pa i kad to traži truda, pa i kad na mjesto dođu propadanjem kroz mene u dno mene...

Pa sam olakšana za jedno propadanje i pomno umivena pustila djecu u voćnjak, a pogledom

bačenim u daljinu na tren okrnula i jednu odbjegli cirkusku djevojčicu koja je balansirala
tamo na obzoru provocirajući svoje oblake. I činila je to besprijeckorno vješto i slobodno, jer
cirkuske djevojčice svoje ruke nikad ne opterećuju prtljagom, a elegantnim crvenim koferom
samo u naizglednom životu. Nešto šarenih halja i lažnih dragulja najlakše je svezati u rubac,
jer one eto vole baš tu riječ – *rubac*, pa i kad je *marama* svilenija i bolje prijanja,
jednako kao što vole muške potkošulje,
vrtoglalice... bijeg.

UKORIENJENOST (I i II)

I

noćas čitam.

divna knjiga;

...budući da nije bio ukorijenjen u srcu ijedne žene nije mogao urasti ni u kakvu realnost i vječno je lebdio na periferiji života, u polurealnim regijama, na rubovima zbilje.

II

jutros pišem.

emotivno u sredini, zemljano na rubovima, žensko uzduž i poprijeko... dugo pismo;

i znaš što još... moja orhideja kao da se više ne zna vratiti k sebi, kao da je u tih nekoliko tjedana u kojima sam je prepustila brizi druge ruke, izgubila vezu ne samo sa mnom, nego i sa sobom...

zaboravila se tako potpuno da se sada više i ne trudi sjetiti se ni svog korijena ni novih izdanaka,

nego savršeno mirno stoji u svom spokoju odustajanja.

a ja...

zbilja ne znam... premalo vode, previše vode... tko će ga znati... pokušavam naslutiti, jer nju u tom zaboravu više ne prene čak ni ritam njene pjesme.... voda, svjetlost, hrana, nego do grla uronjena u ravnodušnost gubi cvjetove

i za par će dana ostati samo ono poblesavjelo nadzemno korijenje što raste uvis i viri s ruba zdjele

kao da je naumilo iskočiti van i odnijeti mi moju ušlagiranu orhideju,

a meni ostaviti samo par žila spletenih u frišku figu.

i dok sam maloprije čitala odgovor...

i moje su orhideje odustale... prošli tjedan kad me nije bilo, Crna je jednu srušila

i nije se polomila, ustvari, naizgled se činilo kao da joj nije ništa, no onda odjednom, cvijet po cvijet...

a zatim i druga iako je bila netaknuta...

i onda sam pomislila kako su orhideje konzekventne: kad ih se povrijedi, one odlaze.

spotaknula sam se na to – *i onda sam pomislila kako su orhideje konzekventne: kad ih se povrijedi, one odlaze...*

i ostala časak stajati na tom mjestu zaljuljana rečenicom podmetnutom poput labuđeg jaja u moj peradarnik,

pa iako je u ženskim razgolićujućim pismima *njega bilja* vrlo rijetko *gola njega bilja*, pa se pod tom krinkom (kao i mnogim drugima) mahom skrivaju začudna torza životnih zakona...

grbava, skladna, uvela, snažna...

sve dok ih u nekom od idućih pisama, naglim potezanjem plahte ne obnaži ista ona samovoljna ženska ruka

koja ih je u nekom času skrbeći o očima nesprenim pogledati u голу realnost – pokrila....

ipak me ova rečenica, tako neobična i očaravajuća – načas smela, pa sam privremeno zatravnjena njome čak pomislila:

da mi je biti orhideja pa otići od sebe kad se povrijedim.

a dok sam se ponovno vraćala u ravnotežu manje zatravnjene, a više potaracane stvarnosti, i tlu vraćala kvalitetu stabilnosti koju sam mu dekretom ove rečenice i amandmanom svoje želje osporila...

pitala sam se:

jesam li u onim razdobljima kad bih odustajala od sebe...

kad bih se zaboravila toliko potpuno da više ne bih prepoznavala ni kad zasviraju akordi moje pjesme,

moje dojučerašnje svjetlo, voda, zrak...

kad je moj korijen izvlačio svoje žile iz zemlje...

je li to bilo zato što sam se htjela napustiti – onu sebe kojoj sam dozvolila da me i opet povrijedi...

ili je ipak postojao realniji razlog

(vidi I)

zbog kojeg sam u takvim vremenima bila potpuno neukorijenjena u realnost...

i jesam li zbog tog realnijeg razloga

(ibid.)

iz dana u dan gubila cvjetove jednog za drugim

i tako olakšana i rasterećena smisla

bila gotovo nesvjesna

da dok sve nešto kao blistavo pod lovorikama živim,
ustvari konzekventno u maniri orhideja odustajem...

i lebdim na rubovima zbilje.

prijateljica je još rekla i: *...ali eto, tvoja orhideja nije sama, gdje god da je.*

KAD JE LITO OPOZARENO BEZ DIJAKRITIKE

Ljetujem jos uvijek.

Nemam dijakritiku ovdje. Nemam ni samokritiku.

Pa eto, snalazim se s cim imam.

I stojaznam, in the meantime... puno toga.

Mogla bih sada recimo ovdje pisati o pozarima. Prvom pozaru npr...

Recimo kako sam gledala kako sve oko mene gori... kompletan horizont, kako i nebo gori, kako sam se skoro ugusila slucajno ulovljena u toj slici za naslovnice medija, kako sam sa strepnjom gledala kako plamen prebacuje hrbat brda i spusta se prema borovima uz koje sam na tjedan dana parkirala svog malog crnog, kako sam gledajuci u djecu i opet bila potpuno sigurna da su oni moja najpouzdanija ekipa i za kroz vatru i za kroz vodu... kako sam davala izjavu novinaru s *indexa* i kako sam mu rekla *ali gledajte... ja vam mogu dati samo subjektivan opis, ja ne znam nista, ja se o svemu informiram od prijateljice koja je u Zagrebu i koja ima struje*, i kako je on rekao *meni to i treba... subjektivan opis*, i kako sam, bar sto se se opisa tice, bila na svom uobicajenom terenu, pogotovo jer je vatra vec prebacila hrbat brda sve bliza mojoj objektivnoj cestici... kako mi je ista prijateljica poslije kroz smijeh rekla, *o boze, a ja se informirala na indexu, ne znajuci da si ti i na vrhu i na dnu piramide informacija*.

Mogla bih, recimo, pisati o tom prvom pozaru... ali vec jesam.

O drugom pozaru bih isto mogla pisati, on se dogodio na drugom otoku, precizno prekjucer, i mogla bih reci da nada zbilja najduze gori i da ugasne zadnja. I mogla bih, kazem, i o tome pisati, ali preduga je to prica cak i za subjektivno izvjesce. Ispricala sam je prijatelju isti dan, i pricu mi nimalo nije olaksala cinjenica da se nakon istog pozara na istom terenu, pa tako nekoliko puta... osjecam prilicno glupo. Pa sam s nesto nevidljive dijakritike na trepavicama rekla:

- *Eto, zar nisam luda.*

Rekao je s puno simpatije:

- *Jesi. Ali po Goetheu istinska ceznja smije ici samo nedostiznome.*

I mogla bih jos reci kako sam taj dan brzinski odradila svih preostalih sest neophodnih

koraka nakon pozara na subjektivnim terenima, jer taj dio mi ipak sve bolje ide, redom... tuga, ljutnja, ljutnja zbog tuge, ljutnja zbog ljutnje... i tako precacem do sedmog, zakljucno do tocke u kojoj sam stabilno i stameno i osuncano i opet plesa zeljna.

I mozda je prijatelj, a mozda je i Goethe, ali eto... neka u ovim ljetnim kronikama ostane zabiljezeno i to da cu na sedmom koraku i dalje misliti da se osjecaji ne mogu imenovati, ali da se moraju moci rijecima obuhvatiti, pa recimo Goethe... i da cu tu misao vjerojatno i dalje zivjeti i pisati svoje neimenovane osjecaje, i najdrskije od svega, reci cu jos da cu na sedmom koraku bas kao i u svih prethodnih sest, kao i svim mojim koracima prije (a ja smijesno hodam)... smatrati da jedina ja mogu znati jesu li moji osjecaji – *pravi*.

I jako bih se uplasila kad bih izgubila taj *my religion*.

A za zavrsetak druge etape litnjih kronika reci cu jos i ovo...

Jednom sam procitala –

Strasan san... Bila sam riba i davala zivot za glad.

Trenutno sam prisiljena pisati bez dijakritike.

Da imam samokritiku napisala bih vjerojatno –

Strasna stvarnost. Bila sam riba i davala zivot za san.

pa pometala kvacice po trepavicama.

Ali nemam. A mislim da nemam bas izrazenu ni kritiku.

Lito je, a predamnom je jos jedan grad na moru, kao treca faza ljeta u sedam minus cetiri etape, grad na najudaljenijoj tocki od ove na kojoj trenutno jesam.

Pa nije kritika ako kazem da su neke stvari neoprostive. A toj recenici cak ne treba ni dijakritika.

Kunem se... to nije kritika. To je moj najpraviji osjecaj koji mogu obuhvatiti rijecima kad gledam opozareni horizont... zbog nemara ili potrebe za poigravanjem vatrom ili fascinacije jednim plamenom... potpuno svejedno.

Neke stvari izgore kao zadnje. Ostanu samo teski osjecaji koji, jer nisu zeleni, imaju kvalitetu negorivosti.

A ako netko na *indexu* zeli slike pozara, zao mi je... negdje su duboko zakopane u piramidi emocija.

ŠTO ĆE DONIJETI JESEN (Tessa K.)

Još jedne čizme.

Kosu skraćenu na potiljku.

Miris agruma pod noktima, na krivim prstima, potpuno pušački žutim od citrusnih kora koje gulim,

i – od neutažive gladi organizma za južnim voćem – žutilo puti; kožu boje pergamenta po cijelom tijelu.

Izgubljena trčanja zbog skraćenih dana i veliki balast dodatne energije...

(a i tako je uvijek problem gdje deponirati zagađujuće viškove iste, koji se svakog jutra iz pepela rađaju u nekom svom perpetuum mobile izvoru, meni dalekom i nevidljivom, ali jednom ću pregorjeti zbog toga)

... koja će se onda trošiti na jako loše načine. Na najgori mogući način. Ne bih vam se dopala.

Možda je vrijeme za promjenu položaja.

...

Pitam se često kako rukovati s tom osobom od stakla, koja dok se piše vječito kroči i vježba ravnotežu na istom visokom rubu, pa si je eto sama predložila jačanje otpornosti organizma na nadiruću hladnu frontu metodom koja nije nadoknada serotonina čokoladom, kad istu nije voljela čak ni u djetinjstvu (a i danas joj je draže poljubiti znojjava dječja čela od čokoladom umrljanih obrazića), nego će, izrijeком, terapiju vjerojatno provoditi – na najgori mogući način. I uistinu ne treba biti previše pronicav da se shvati koji bi to način mogao biti.

No ako se mene pita, ja, recimo, uopće nisam sigurna da bi serotonin usrećio Tessu.

Vjerojatno bi samo meni dao prednost.

Jer ta Tessa K. – bolećiva, čeznutljiva, čulna, slaba, putena, varljiva, lunatična, kronično elegična na tom svom tankom rubu... ona uistinu i definitivno jest ja i sve je u njoj moje; ja sam je stvorila, udomila, udahnila joj život, i ustvari je volim takvu kakva jest, kao što pisci, pretpostavljam, imaju slabost na one svoje likove koji nisu heroji; bar bih ja tako da sam kojim slučajem pisac.

No, iako sam ja njen *raison d'être*, njen reason for reason, iako su i meni i prsti i put – žuti, iako i meni silno nedostaje trčanje i iako smo se obje jednako ošišale pa zadovoljno lovimo sebe u izlozima i još pirkamo iste čizme – ja definitivno nisam ona. Ne bih to mogla biti čak ni kad bih htjela. A ne bih htjela. Naravno da ne.

Ona je moja emocija, ja sam njezina granica.

Ona kad tone ona ima taj osjećaj da leti. Moj život je čisti let u kojem se ponekad ipak osjećam kao da tonem.

Jogunaste smo obje i uglavnom svaka tjera svoje, pa čak i kad smo u istim crvenim sandalama ili novojesenskom modelu čizama.

Dok je rezultat neriješen, stvari funkcioniraju.

JESEN SE UBIJA POGOTKOM U SRIDU

jesen se ubija u sridu i obično u neku jesenju srijedu
samo jednim hicem.

truth be told, ja više i ne mogu promašiti.

godinama sam jednom godišnje trenirala na jesenjoj prirodi svojih čula:
kad prestane ljeto, sjedi, piši i ubij jesen, probij sve to uvelo lišće jesenje sebe
... u A4 formatu.

ljudi se isto ciljaju u sridu.

truth be told, ja više i ne mogu promašiti.

neki drugi sami otpadnu ili ti dosadi renovirati ih u ljude
ili je to nemoguće.

o trećima sve najgore; listovi pisama koji su tvrdili da imaju ljudsku prirodu.

...

ljudi se isto ciljaju u sridu.

u srijedu dolaze novi.

sutra.

DJELIĆ KOJI NEDOSTAJE

ponekad osjećam kao da se čitavi svjetovi
nestvarni, beskrajni, opojni, premreženi, snoviti...
odmotavaju u mojoj unutrašnjosti.

moja su prsa prepuna uspomena kojih se ne mogu sjetiti, ali ih osjećam snažno
kao zvona i činele koje udaraju negdje duboko u meni,
a ja na njih odgovaram kao eho
i taj me daleki ritam potresa s moje strane opne, ali tanka ga opna svejedno drži,
pa hodam... potresana vibracijama, ali ipak – hodam,
koračam – po tlu... ne po oblacima.

i nekad je čak sva moja misao svedena u taj korak,
pa se koncentriram... koncentriram se... koncentriram se da zanemarim jeku tih svjetova u
sebi,
pa onda glasno brojim *lijeva-desna jedan dva, lijeva-desna jedan dva...*
i podredim se toj mantri vojnički domoljubno
i puna vjere naglasim svaki okomiti korak koji me dodirne s *mojom zemljom* odlučnim
udarcem u patos.

a ponekad opet, ni ne čujem simfonije tih svjetova
jer sam potpuno omađijana nekim drugim ritmom koji me preuzme ili ga sama odbubnjam
prstima po jutarnjem stolu
i zbog kojeg gizdavo, u oblaku parfema i potpeticama – od zemlje stvorim ksilofon.

no desi se i da svi ti svjetovi... uspomena, snova, osjećaja... ta prenapučena eldorada
nabreknu toliko da prisvoje i zauzmu baš svu moju nutrinu,
pa se naguraju oko srca kao gomila u prepunom tramvaju i stisnu ga prečvrsto da više ne
kuca nego samo podrhtava...
da sav taj sumnjivi svijet koji cvjeta ispod pretanke kože i skeleta i tkiva koji bi me trebali
štititi – nabuja tako
da ga loše brane više ne mogu zadržati,
i sva su potopljena kraljevstva najednom prekrivena plimom slanog mora, do zadnje
kaverne...

i kad nešto s ove strane opne... i najmanja sitnica poželi ući – to more nema kamo,
nego se dizati do rubova konkavnih ogledala s besprijekornim *smokey eyes* efektom,
pa se sramotno prelije iz mog korita, kroz oči s dimnom greškom, ali i usta i ruke
koje se onda počnu pružati i stremiti i grabiti za onim čega nema

i uporno urezivati moje ime po onom čega nema.

...

godinama pokušavam razriješiti te svjetove riječima,
naći one riječi koje će ih moći objumiti i povezati,
isprati u situ...
i po kojima će najednom sve imati smisla
...ali nema takvih riječi.

nedostaju baš zato, jer je moje rebro iz kojeg su ti svjetovi viška, osmog dana stvoreni, bilo –
Nedostajanje.

...

svaka priča ima početak i sredinu i kraj, baš svaka, htjeli mi to priznati ili ne, ali neke priče
nikad neću moći napisati, uvijek će nedostajati jedan dio... kao kod slomljene vaze, dio za
koji nemam riječi – jer taj dio
– on nedostaje i u meni...
uostalom... može li slijepac imenovati boje?

i zato sam uvijek tražila nekoga tko će, gledajući u lukove mojih iskrivljenih prstiju, moći
vidjeti moje svjetove...
nekoga tko će moći utoplići ono dijete u meni koje se ne može ugrijati zabunom smješteno u
vitko tijelo uspješne žene.

uvijek sam tražila nekoga tko će moći uprijeti prstom i prozvati taj dio koji mi nedostaje.

i nekoliko sam puta u životu
od vremena samopouzdanog stupanja jedne klinke u martama do vremena samopouzdanog
lupkanja potpeticama jedne baš nimalo klinke,
srela ljude koji su nosili zjenice koje su izgledale kao da mogu vidjeti moje svjetove,
u kojima bih, mislila sam, i ja kao u zrcalima napokon vidjela cijelu sebe,
istovremeno –od pojasa na gore
... i u drugom smjeru,

ljude koji mogu zacijeliti moju priču onim komadićem koji manjka.

ali u stvarnom životu takve stvari ne postoje...

u stvarnosti se trudimo i slušamo i govorimo i nadamo se i griješimo i opet pokušavamo...

ali možemo samo naslutiti svjetove koje drugi nose u sebi.

u stvarnosti smo sami sa svim svjetovima u nama...

i možda je najviše od svega što je moguće - naći nekoga

tko će uz nas strpljivo čekati dok se borimo i trudimo da pronađemo riječi koje je nemoguće izgovoriti,

da bi onda njima ispričali neizrecivo...

nekoga tko će nam nježno obrisati oči da opet progledamo kad od sebe više ne vidimo van...

nekoga tko će nas držati kad krene navirati plima.

STOCKHOLMSKI SINDROM ILI IZDAJA VS. IZDAVAŠTVO (nešto kao izlazak iz ladice)

pitali su me ne jednom:

što se ne izdaš?

a ja bih mislila:

kako ne vidite da ja sebe ne mogu izdati,

kad pišući činim suprotno...

kad pišući dopisujem jednog taoca pod stockholmski sindrom

dok se držim očaranu – vezanu za sebe opasanu eksplozivom.

danas iz jednog razloga mislim o tome opet,

pa onda puštam ruke da mi pronađu jednog *mog* pisca

s kojim još spavam iako ga volim:

Svaka knjiga je prizor tišine.

Ona je opipljiv predmet koji se može podići, spustiti, otvoriti i zatvoriti,

a riječi u njoj predstavljaju mnoge mjesece,

ako ne i mnoge godine, samoće jednog čovjeka...

(Paul Auster – Otkrivanje samoće)

...

da se izdam...

da se jednom napokon čvrsto primim u ruke

ovu od slova,

shrvao bi me teret samoće u rukama...

neizmjeran...

tone su to slova...

shrvala bi me spoznaja kako sam

uvijek tako okružena ljudima...

na svojoj nevidljivoj polutki

... izabirala biti neutješno sama.

KAD MI SE NE OMAKNE ČUDO

„Ja nisam posebno snažna.“

ja sam slaba...

najslabija sam na čuda.

njih ne biram uopće. tu sam skroz bez kriterija. samo da mi je čudo i sve pet.

toliko sam slaba na njih da mi se prije ili poslije omaknu.

jutros razgovor o petoj stvari:

- još ću početi vjerovati u čuda.

kažem mrtva ozbiljna:

- vjeruj u čuda. u što drugo da vjeruješ.

...

već popodne eto ga; čudo privatnog karaktera.

piše mi Čudonoša; bit ćeš ekskluzivna i u velikom formatu.

prvo malo plaćem... od sreće ofkors.

red je red, a ja znam red s čudima. kad se čudo jednom dogodi – plaćeš od sreće.

i bar mrvicu više nego inače.

kad sam svu sreću isplakala, onda sam se zabrinula;

kojim čudom ću se ovakva sva od krhotina jedva sklopljena,

bolno priheftana i zaendlana u jednu čud-nu osobnost,

koju sam godinama teško pazlala... s raznih strana,

uspjeti očudotvoriti u tom velikom formatu...

držati se na okupu... prikupljena i sastavljena,

a da se ne prospem, ne slomim, ne raspazlam i ne iscurim?

i još gore...

tko će me sklepanu u veliki format nositi sa sobom u postelju...

i zgurati me ispod popluna... tako da jedva dišem,

i tražiti moje odlomke u plahtama,

i grliti mojim zagradama ogrljene pasuse koje sam htjela utopli... svojim rukama,
i stisnuti me pod laktom... uz sebe... dok šćemo,
tko će veliki format ugurati u torbu svakodnevnu pa čitati dok se zimske gume mijenjaju za
ljetne...

i tko će me s tako promijenjenim gumama odvesti na more,
pa onda još na neku pustu plažu da stvar bude bolja...
tko će me u besanoj noći propisno izgužvati...

onako propisno

dok me lista uzduž i poprijeko...

tko će me savinuti u hrptu...

tko će me natjerati da izvijem leđa...

da se ispravim, da pokleknem...

tko će me uopće poželjeti u tom velikom formatu.

tko?

nitko živ.

ja sam žena za suspregnute istine, zagonetne osmijehe, dvosmislene poante,
za upitne stavove na krhkim temeljima,
za neispunjena samoobećanja...

ja sam žena za podatne, meke i podložne formate
stidljive i skanjujuće...

nejasne i potrošne, slabe i svakodnevne...

nevidljive,

žena za na petu i desetu loptu, ali nikako na prvu.

ja nisam žena za - ekskluzivni veliki format!

sad sam već bila *pravo nesretna*.

onda smo L. i ja zajedno tražili dobru stranu *pravoj nesreći*.

rekao je: gledaj na to ovako... izgledat ćeš moćno na policama.

ja... moćno... pa još na policama?!

to je dakle taj - *my dream come true*.

e sad sam se, jer reda mora biti, a ja znam kakav je red s ironijom sudbine,

a i zbog ravnoteže nedavnom plaču od sreće...

smijala do suze.

pa popodne dakle – omaška unutar čuda.

...

a večeras sam bila na najboljem putu da se ja zalomim trećem...
u dvije čudesne riječi.

KAMEN, ŠKARE, PAPIR

Pobjeđuje onaj kojem je manje stalo

(Maja Hrgović)

kada se sretnu muškarac i žena
pobjeđuje onaj kojem je manje stalo
kada se sretnu dva čovjeka
pobjeđuje koji je manje – čovjek
kada se sretnu dvije žene
pobjeđuje koja ima nevinije ruke
kada se sretnu stvarnost i san
gubitnica je ona koja je vidljiva, uhvatljiva i ustreljiva
kada se sretnu dvije stvarnosti
to ne znam... ja još uvijek svim čulima tražim prvu
kad se sretnu dva sna
ne znam ni to... ja sam sanjala samo jedan
... nekada
kada se sretnu nebo i more
pobjeđuje kič u samo jednom ravnom potezu
kada se sretnu nebo i more pod mojim kostima
gubim (se) u krivim redovima i nagnutim slovima
kada se sretnu ptica i nebo
da, zemlja tu od početka nije imala šanse
kada se sretnu lice i odraz to nikad nije bilo neriješeno
i o tome je svako jutro svugdje i mnoga besana noć ovdje
u kojoj je izgubilo lice izgubljeno u odrazu na ekranu
kada se u jednoj sumnjivoj budnosti sretnu večer i jutro
izgubio je san i ljepota
... iz svake noći u samo moju noć
kada se sretnu dvije obale izgubila je rijeka
i nemojte mi sad o mostovima
kada se sretnu alfa i omega... stradao je materijal za slojeviti grčki mit
kada se sretnu djevojčica i grčki mit... stradalo je jedno odrastanje

... zauvijek
 kada se u retrovizoru sretnu dviju prošlosti,
 pitanje je koliko je pobjednika povijest pisalo
 ili nam tek predstoji bitka u kojoj moramo pobijediti sebe
 ali svakako treba kupiti novi retrovizor
 kada smo se sreli riječ muška i ja ženska
 pobijedio je nemir na ničijoj zemlji
 a primirje više nikad nije sklopljeno
 kada se sretnu ženska čistoća i mrlja u muškom pogledu
 ... dvaput
 pogled je pljunuo na istinu, ali istina nikad nije gubitnica
 ... ni jednom
 kada se ženska laž zaklinje tri puta prije kukurijekanja pijetlova
 izgubilo je prijateljstvo
 kada se na uskom putu sretnu moje pjesme
 pobjeđuje ona koja me najviše ranila
 kada se među onim što je vrijedilo sretnu sve pjesme o meni
 koje su me zvale imenom
 pobjeđuje ona koja mi je oprostila što joj nisam bila dorašla

 kada se na svojim putovima koji nemaju veze s mojim posrtanjima
 sretnu samo pjesme
 pobjeđuje ona koja je pjesma samo
 pobjeđuje ona koja je samo pjesma
 i premda se (u) životu nekad može činiti drukčije
 jer život nikada nije ni poetičan, a niti dobar linijski sudac
 moj živi poeziju kao kaznu, pa ipak zna i sudi bolje
 a ja ću od sebe nevoljena
 uvijek voljeti pjesmu koja nije sebe voljeti znala

 kada se u nevinoj dječjoj igri ili gruboj igri neuspješno odraslih sretnu kamen i papir
 pobijedit će papir
 uvijek je tako bilo kažem
 u drhtavim vremenima dječjih bolesti i rana
 i ovim, skorenih... neizlječivih

kada se sretnu kamen i papir
pobjeđuje onaj papir koji je samo pjesmu samo imao
a tko misli drugačije neka slobodno prvi baci kamen na ovu...
na neku moju... o meni... ili pjesmu samo...
na živo mrtvo slovo na papiru
... na mene

verba volant, pjesme ostaju...
a kamenje leti još snažnije

da, pobjeđuje onaj kojem je manje stalo
a meni je oduvijek stalo najviše i više od toga
meni je stalo kao nikome na svijetu
ali moje pobjede su uvijek bile drugačije;

ja sam svaki oštri fijuk nadglasavala mekim stihom...

ja sam pobjeđivala tako da sam svaki bačeni kamen
u sebe umotala

i uistinu nemam sliku koja bi vam to vjerno dočarala

*ja znam da ću sutra imati isto ovoliko godina kao jutros i biti starija za šest boja duge...
ja znam da su snovi za sanjare... da sam sanjar i da sanjari uglavnom lažu,
a najviše lažu sanjari u prebjegu ispod zastava svojih svjetova...
ja znam mi je rukopis jedva čitljiv...
ja znam da dolazi jesen...
ja jako dobro znam da kad dugo i glasno pjevam u mraku, ujutro imam napukli glas...
ali onda svejedno šapćem.*

Suzana Matić

Rođena 1970. u Mainzu (Njemačka). Odrasla i školovala se u Zagrebu, gdje je završila Arhitektonski fakultet. Priče objavljivala u *Večernjem listu*, *Zborniku trećeg programa*, *Književnoj republici*, *Fantomu slobode* te *Zborniku gornjogradskog književnog glasnika*, a pjesme u časopisima *Poezija*, *Artikulacije* i *Zarez*. Višekratno čitana u emisijama na Trećem programu Hrvatskog radija. Tekstovi su joj prevedeni na engleski u časopisu *Relations* i *Underpass*. Danju radi kao projektantica. Noću piše.

Priča „Jer ja to zaslužujem“ ušla je u uži izbor za nagradu Karver, međunarodnog natječaja za najbolju kratku priču, čiji je organizator festival Vranac (Podgorica, 2015). Priča „Zalogaji“ bila je druga na međunarodnom natječaju za najbolju kratku priču Lapis Histriae (2017). Priča „Z kao Željka“ ušla je u uži izbor na natječaju za najbolju kratku priču u organizaciji Festivala europske kratke priče (Zagreb, 2017). Priča „Narast će“ ušla je u uži izbor na natječaju za najbolju kratku priču Zlatko Tomić u organizaciji Književnog kruga Karlovac (2017). Priča „Ali razvit će se još“ bila je treća na natječaju za najbolju kratku priču u organizaciji Gradske knjižnice Samobor (2018). Priča „U ime oca“ ušla je u uži izbor na natječaju za najbolju kratku priču u organizaciji Festivala europske kratke priče (Zagreb, 2018).

Objavila: *Samosanacije* (proza, 2012; srpsko izdanje 2015), *Koliko sam puta okidala s boka* (proza, 2015), *Drugojačija* (poezija, 2016), *Ne nagingi se unutra* (proza, 2017), *Usnena predaja* (poezija, 2019.).

Biblioteka Online

knjiga 203

Suzana Matić

SAMOSANACIJE

drugo, izmijenjeno izdanje

© 2021 **Suzana Matić**

© za elektroničko izdanje: **Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2021**

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

xusenru / Pixabay.com

Objavljeno

21. rujna 2021.

ISBN 978-953-345-949-3 (HTML)

ISBN 978-953-345-950-9 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-951-6 (PDF)

ISBN 978-953-345-952-3 (MOBI)

Prvo izdanje

Algoritam, Zagreb, 2012.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**